

LEKGOTLA LA MAEMO A TSHUPATLOTLO

MAEMO A GRAP A ***DIAMOHELWANG TSE LAELWANG KE MOLAO*** **(GRAP 108)**

GRAP 108

**Ditokelo tsa ho kopitsa © 2016 ka Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo
(Accounting Standards Board)**

Ditokelo tsohle di baballetswe. Ha ho karolo le ha e ka ba efe ya phatlalatso ena e ka hlahiswang botjha, ya bolokwa hore e tle e fumanwe hape, kapa ya fetisetswa pele ka tsela efe kapa efe kapa mokgwa le ha e ka ba ofe, wa eleketeroniki, wa metjhini, wa kopitso ya foto, wa kgatiso, kapa o mong, ka ntle le ho fumana pele tumello ya Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo. Mongolo o dumelletsweng o phatlaladitswe ka leleme la Senyesemane.

Tumello ya ho hlahisa botjha dikarolo tse mmalwa kgatisong ena ha e atise ho hanelwa.

Dikahare

Maemo a Tshebetso ya Tshupatloto e Ananetsweng ka Kakaretso (Standard of Generally Recognised Accounting Practice)

Diamohelwang tse Laelwang ke Molao

Sepheo	.01
Boholo bo Akaretswang	.02 - .04
Ditlhaloso	.05
Kananelo	.06
Kgulo ya kananelo	.07 - .09
Tekanyo	.10 - .29
Tekanyo ya mantlha	.10
Tekanyo e latetseng	.11 - .28
Pokello ya tswala	.12 - .14
Ditefiso tse ding	.15
Ditahlehelo tsa bofokodi	.16 - .29
Tlaleho le tsebahatso	.30 - .41
Kakaretso	.30 - .31
Tsebahatso	.32 - .41
Diphumantsho tsa nakwana	.42
Letsatsi le qalang	.43
Sehlomathiso sa A - Tataiso ya Kopo	
Sehlomathiso sa B – Ditokiso tse latetseng ho Maemo a GRAP (Standards of GRAP) a mang	
Motheo wa diphetho	

DIAMOHELWANG TSE LAELWANG KE MOLAO

Selelekela

Maemo a Tshebetso ya Tshupatlotlo e Ananetsweng ka Kakaretso

Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Lekgotla) ho latela Molao wa Taolo ya Tjhelete ya Setjhaba, Molao wa 1 wa 1999, PFMA (Public Finance Management Act, Act No. 1 of 1999, PFMA), jwalo ka ha o lokisitswe, le laelwa ho hlahisa tshebetso ya tshupatlotlo e ananetsweng ka kakaretso e tsejwang ka hore ke Maemo a Tshebetso ya Tshupatlotlo e Ananetsweng ka Kakaretso (GRAP).

Lekgotla le tlamehile ho hlahisa GRAP bakeng sa:

- (a) mafapha (ho kenyelletswa dikarolo tsa naha le porofentshe le mmuso);
- (b) ditheo tsa setjhaba;
- (c) ditheo tse hwebang (jwalo ka ha ho hlahoswa ho PFMA);
- (d) diinstitijushene tsa molaotheo;
- (e) bomasepala le makgotla, dikhomishene, dikhamphani, dikoporasi, matlole kapa ditheo tse ding tseo e leng tsa bomasepala le ho laolwa ke bona; le
- (f) Palamente le diketsamelao tsa diporofentshe.

Tsena tse ka hodimo ka kakaretso di bitswa "ditheo".

Lekgotla le dumelletse phethahatso ya Maemo a Matjhaba a Tlaleho ya Tjhelete (di-IFRS) (International Financial Reporting Standards) a phatlaladitsweng ke Lekgotla la Matjhaba la Maemo a Tshupatlotlo (International Accounting Standards Board) bakeng sa:

- (a) ditheo tsa bohle tse fihlellang ditekanyetso tse boletsweng ho Taelo ya 12 ka Kgetho ya Ditheo tsa Bohle ya Moralo o Tshwanetseng wa Tlaleho (Appropriate Reporting Framework); le
- (b) ditheo tse leng tsa dife kapa dife tsa ditheo tsena mme di laolwa ke tsona.

Lekgotla le dumelletse phethahatso ya Maemo a Matjhaba a Tlaleho ya Tjhelete (di-IFRS) (International Financial Reporting Standards (IFRSs)) a phatlaladitsweng ke Lekgotla la Matjhaba la Maemo a Tshupatlotlo (International Accounting Standards Board) ho ba GRAP bakeng sa ditheo tsena moo di sebedisang di-IFRS.

Dipehelo tsa tjhelete di lokela ho hlahoswa e le tse latelang Maemo a GRAP feela ha di latela le ditaelo tsohle tsa Maemo a GRAP a amehang le Ditlhakisetso (Interpretations) le ha e ka ba dife tse amehang tsa Maemo a GRAP.

Bofokodi bofe kapa bofe ba ho tshwaneleha ha Maemo kapa Ditlhakisetso tse boletsweng bo hlakiswa Maamong kapa Ditlhakisetso tseo tsa Maemo a GRAP.

Maemo a GRAP a bontshitswe ho ditemana tsa .01 ho isa ho .43. Ditemana tsohle tse Maamong ana a GRAP di a lekana ka matla. Selelekeleng sa sehlomathiso ka seng ho qoqwa ka maemo le matla a dihlomathiso. Maemo ana a lokela ho utlwisiswa ka moelelo wa morero wa ona, motheo wa ona bakeng sa diphetho haeba ho tshwaneleha, Selelekela sa Maemo a GRAP, Selelekela sa Ditlhakisetso tsa Maemo a GRAP le Moralo wa Tlhophiso le

Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete (Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements).

Maemo a GRAP le Ditlhakisetso tsa Maemo a GRAP le ona a lokela ho balwa mmoho le ditaelo le ha e ka ba dife tse neuweng ke Lekgotla di laela diphumants'ho tsa nakwana, ekasitana le melawana efe kapa efe e neuweng ke Letona la tsa Ditjhelete mabapi le matsatsi a qalang a Maemo a GRAP, a phatlaladitsweng Koranteng ya Mmuso (Government Gazette).

Tshupo e ka etswa mona ho Maemo a GRAP a so kang a newa nakong ya ho phatlalatswa ha Maemo ana. Sena se etswa ho qoba ho tshwanela ho fetola Maemo a seng a neuwe ha Maemo a mang a phatlalatswa hamorao. Temana ya .12 ya Maemo a GRAP a Dipholisi tsa Tshupatlotlo, Diphetofo tsa Ditekanyo tsa Tshupatlotlo le Diphoso (Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors) e nehelana ka motheo wa ho kgetha le ho phethahatsa leano la tshupatlotlo ha ho se na tataiso e totobetseng.

Sepheo

- .01 Morero wa Maemo ana ke ho laela ditaello tsa tshupatlotlo bakeng sa kananelo, tekanyo, tlaleho le tsebahatso ya diamohelwang tse laelwang ke molao.

Boholo bo Akaretswang

- .02 *Setheo se hlophisetsang le ho tlaleha ka dipehelo tsa tjhelete tlasa mokgwa wa pokello se tla sebedisa Maemo ana ho tshupatlotlo bakeng sa diamohelwang tse laelwang ke molao.*
- .03 *Maemo ana ha a sebetse ho diamohelwang tse latelang, ntle le ha ho bontshitswe ka tsela e nngwe:*
- (a) *Diamohelwang le matlotlo le ha e ka ba afe a mang a tjhelete a hlahang ho ditlhophiso tsa dikonteraka tseo Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete (Financial Instruments) a tshwanelehileng ho tsona.*
 - (b) *Diamohelwang tseo Maemo a GRAP a Dilisi (Leases) a tshwanelehileng ho tsona.*
 - (c) *Ditumellano tsa inshorentshe jwalo ka ha di hlahositswe ho Maemo a Matjhaba a Tlaleho ya Tjhelete a Dikonteraka tsa Inshorentshe (Insurance Contracts).*
- .04 *Diamohelwang tse laelwang ke molao di ka hlaha ho tswa ho diphapanyetsano tse nang le poello e totobetseng le tse se nang poello e totobetseng. Ha diamohelwang tsena di hlaha ho diphapanyetsano tsa lekeno tse nang le poello e totobetseng le tse se nang poello e totobetseng, setheo se ka sebedisa kananelo le ditaello tsa pele tsa tekanyo tsa Maemo a GRAP a Lekeno la Diphapanyetsano tse Tse Nang le Poello e Totobetseng (Revenue from Exchange Transactions) le Lekeno la Diphapanyetsano tse se Nang Poello e Totobetseng (Revenue from Non-exchange Transactions) (Lekgetho le Diphetiso) (Taxes and Transfers), ekasitana le ditaello tsa Maemo ana.*

Ditlhaloso (bona ditemana tsa AG2. ho isa ho AG7.)

- .05 *Mareo a latelang a sebediswa Maemong ana a GRAP ka meelelo e boletsweng:*
Bokalo ba nnete ke bokalo boo ho bona letlotlo le ananelwang pehelong ya boemo ba tjhelete.

Mokgwa wa theko (bakeng sa Maemo ana) ke mokgwa o sebediswang ho hlalosa diamohelwang tse laelwang ke molao tse hlohang hore diamohelwang tseo di lekanngwe ka tjhelete ya tsona ya phapanyetsano, e kopanngwa le pokello le ha e ka ba efe ya tswala kapa ditefiso dife le dife (moo ho tshwanetseng) le, ho tlosa ditahlehelo tsa bofokodi tse bokelleditsweng ekasitana le tjhelete le ha e ka be efe eo kananelo ya yona e hlakotsweng.

Sekgahla sa tswala se rehuweng ke sekgahla sa tswala le/kapa motheo o boletsweng melaong, melawaneng e tshehetsang kapa ho mekgwa e tshwanang.

Diamohelwang tse laelwang ke molao ke diamohelwang:

- (a) tse hlahang ka lebaka la melao, melawana e tshhehetsang, kapa mekgwa e tshwanang; le
- (b) tse hloka ho phethahatswa ke setheo se seng ka kheshe kapa letlotlo le leng la tjhelete.

Bokalo ba phapanyetsano (bakeng sa Maemo ana) bakeng sa seamohelwang se laelwang ke molao ho bolela bokalo bo boletsweng ho, kapa bo badilweng, bo laetsweng kapa bo lefiswa ho latela molao, melawana e tshhehetsang, kapa mokgwa o tshwanang.

Mareo a hlalositsweng Maemong a mang a GRAP a sebediswa Maemong ana ka meeelo e tshwanang le e neuweng Maemong ao a mang.

Kananelo (bona ditemana tsa AG8.)

.06 Setheo se tla ananela diamohelwang tsa molao ka mokgwa ona:

- (a) haeba phapanyetsano e le phapanyetsano e nang le pelo e totobetseng, ho sebediswa Maemo a GRAP a Lekenla Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng;
- (b) haeba phapanyetsano e le phapanyetsano e se nang pelo e totobetseng, ho sebediswa Maemo a GRAP a Lekenla Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetsiso); kapa
- (c) haeba phapanyetsano e se tlasa kakaretso ya Maemo a GRAP a lenaneng la (a) kapa (b) kapa Maemo a mang a GRAP, diamohelwang di ananelwa ha tlhaloso ya letlotlo e fumanwa mme, ha ho bonahala eka menyetla ya moruo ya kamoso kapa menyetla e lebelletsweng ya moruo e amanngwang le letlotlo di tla phallele ho setheo mme bokalo ba phapanyetsano bo ka lekanngwa ka tshepo.

Kgulo ya kananelo

.07 Setheo se tla hlakola kananelo ya seamohelwang se laelwang ke molao, kapa karolo ya sona, ha:

- (a) ditokelo tsa phallo ya tjhelete e tswang ho seamohelwang di a phethahatswa, di fellwa ke nako kapa di a telwa;
- (b) setheo se fetisetsa ho setheo se seng dikotsi tse ngata ka ho fetisisa le moputso wa ho ba mong'a diamohelwang; kapa
- (c) setheo, le hoja se bolokile tse ding tsa dikotsi le meputso e meholo ya hore ebe diamohelwang ke tsa sona, se fetiseditse taolo ya seamohelwang ho setheo se seng mme setheo se seng se na le bokgoni ba ho rekisa seamohelwang sohle kapa karolo ya sona, e se rekisetsa setheo se seng se se nang kamano le setheo, mme se kgona ho sebedisa bokgoni boo ka bosona le ntle le ho hloka ho qobella dithibello tse eketsehileng ho phetiso. Maemong ana, setheo se tla:
 - (i) hlakola kananelo ya seamohelwang; mme
 - (ii) se ananele ka mokgwa o mong ditokelo le ditlamo tse entsweng kapa di tse bolokilweng phetisong.

Bokalo ba nnete ba diamohelwang le ha e ka ba dife tse laelwang ke molao tse fetisitsweng bo tla ajwa pakeng tsa ditokelo kapa ditlamo tse bolokilweng le tse fetisitsweng ka mokgwa wa boleng ba tsona bo kgotsotatsang ba papiso ka

letsatsi la phetiso. Setheo se tla nahana ka hore na ditokelo kapa ditlamo tse entsweng botjha di akaretswa ke Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete Maemo a mang a GRAP. Phapang le ha e ka ba efe pakeng tsa tshepiso e amohetsweng le bokalo bo hlakoletsweng kananelo le bokalo bo ananetsweng, ho latela temana ena, e tla ananelwa ka hodima kapa ka kgaello nakong ya phetiso.

- .08 Haholoholo, diamohelwang tsa molao di hlakolelwa kananelo ha bokalo bo kolotwang bo lefjwa ke molefi. Setheo se ka ba le bokgoni ba ho tela ditokelo tsa sona tsa ho amohela phallo ya tjhelete ho tloha ho seamohelwang se laelwang ke molao ho latela molao, molawana kapa pholisi e boletsweng. Mohlala, setheo se ka dumela ho tela ho latellwa ha bokalo bo itseng bo kolotwang ka lebaka la ho kena tshebetsong ha pholisi e ntjha. Ho fellwa ke nako ha ditokelo tse amanang le diamohelwang tse laelwang ke molao ka tlwaelo ho tla laolwa ke molao, molawana kapa sekamolao.
- .09 Setheo se ka ba le bokgoni ba ho rekisa kapa ho fetisa diamohelwang tsa sona tsohle kapa karolo ya tsona ho ya ho setho sa boraro, mohlala, ho sebedisa balefi jwalo ka tiiso phapanyetsano ya tjhelete. Moo diphapanyetsano tse jwalo di bang teng, setheo se tla nahana ka hore se fetisitse kapa se bolokile ka ho phethahala kapa karolo e kgolo ya dikotsi le meputso e amanang le diamohelwang tsa sona. Haeba ho sa hlaka ha ho shejwa tlhahlobo feela ya dikotsi le meputso, setheo se nahana ka hore se boloke taolo ya seamohelwang kapa tjhe.

Tekanyo

Tekanyo ya mantlha (bona ditemana ta AG9. ho isa ho AG13.

- .10 ***Setheo qalong se tla lekanya diamohelwang tse laelwang ke molao ka bokalo ba tsona ba phapanyetsano. Diamohelwang tsa molao tse ho temana ya .06, di tla lekanngwa pele ho latela Maemo a GRAP a loketseng. Bokalo bo ileng ba laelwa tekanyong ya qalong ho latela Maemo a mang a GRAP bo lekana le bokalo ba phapanyetsano bo hlaloswang ho Maemo ana.***

Tekanyo e latetseng

- .11 ***Setheo se tla lekanya diamohelwang tsa molao kamora kananelo ya qalong se sebedisa mokgwa wa theko. Tlase mokgwa wa theko, tekanyo ya qalong ya diamohelwang e a fetolwa kamora kananelo ya qalong ho bontsha le ha e ka ba efe:***
- (a) tswala kapa ditefiso tse ding tse ka bang teng tsa seamohelwang (moo ho tshwanelehileng);***
 - (b) ditahlehelo tsa bofokodi; le***
 - (c) bokalo boo kananelo ya bona e hlakotsweng.***

Pokello ya tswala (bona ditemana tsa AG14. ho isa ho AG15.

- .12 Setheo le ha e ka ba sefe se ka laelwa kapa sa ba le tokelo ya ho lefisa tswala ho bokalo bo siilwang ke nako kapa bo sa lefuwang ho latela molao, melawana e tshhehetsang, melawana ya tlatsetso kapa mekgwa e meng e jwalo. Hangata, sekgahla sa tswala, ekasitana le motheo wa ho lefisa tswala e jwalo, mohl. tswala e tlwaelehileng kapa e iphetaphetang mme, diketsahalo tse bakang ho lefiswa ha tswala, se atisa ho totobatswa molaong kapa melawaneng e tshhehetsang. Moo

tswala e lefisiwang, hona ho ba le sekgahla ho tekanyo e latelang ya diamohelwang tse laelwang ke molao.

- .13 *Moo setheo se lefisiwang tswala hodima balantshe e so lefjwe ya diamohelwang tse laelwang ke molao, se tla ntlafatsa bokalo ba phapanyetsano kamora kananelo ya qalong hore e bontshe pokello le ha e ka ba efe ya tswala. Pokello ya tswala e sejetswa ka sekgahla sa tswala se rehuweng.***
- .14 *Tswala ya diamohelwang tse laelwang ke molao e tla ananelwa e le lekeno ho latela Maemo a GRAP a Lekeno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng kapa Maemo a GRAP a Lekeno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso), ho ya ka se tshwanelehileng.***

Ditefiso tse ding

- .15** Setheo se ka laelwa kapa sa ba le tokelo ho latela molao, melawana e tshehetsang, melawana ya tlatsetso kapa mekgwa e jwalo hore se lefise ditefo tse ding tsa bokalo bo siilweng ke nako kapa bo sa lefjwang. Mehlala e tlwaelehleng e kenyelletsa dikotlo le ditefiso. Moo ditefiso tse jwalo di lefisiwang, setheo se sebedisa dintlathatho tse ho temana ya .13 le 14, ekasitana le Maemo a GRAP a tshwanelehileng a Lekeno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng kapa Maemo a GRAP a Lekeno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso).

Ditahlehelo tsa Bofokodi (bona ditemana tsa AG16. ho isa ho AG21.

- .16** Le hoja diamohelwang tsa molao di hlaha ka lebaka la molao kapa mekgwa e jwalo mme di ka dumella ditheo hore di be le ditharollo tse itseng ha ho ka ba le ho se lefe, ho kgona ho bokelletsa tjehele e kolotwang ho ka fokotseha ha nako e ntse e ya. Kahoo, setheo se tla lekola ho tshwaneleha ha bokalo ba nnete ba diamohelwang tse laelwang ke molao tse ananetsweng letsatsing le leng le le leng la tlaleho.
- .17 *Setheo se tla lekola ka letsatsa ka leng la tlaleho hore na ho na le letshwao la hore seamohelwang se laelwang ke molao, kapa sehlopha sa diamohelwang tse laelwang ke molao, di ka ba le bofokodi. Haeba ho ka ba le matshwao a jwale, setheo se tla sebedisa ditemana tsa .22 ho isa ho .29 ka tlase.***
- .18** Ha se hlahloba hore ekaba diamohelwang tse laelwang ke molao di na le bofokodi, setheo se hlahloba hore na ho na le matshwao a tsena:
- (a) diamohelwang tse bohlokwa ka bonngwe di na le bofokodi; le/kapa
 - (b) dihlopha tsa diamohelwang tse tshwanang, tse bohlokwa ka bonngwe, di na le bofokodi.

Haeba ho se na letshwao le bontshang hore seamohelwang se laelwang ke molao, se leng bohlokwa ka bosona, se na le bofokodi, se kenyeletswa sehlopheng sa diamohelwang tse tshwanang e be se hlahlojwa le tse ding ho bona bofokodi. Haeba tahlehelo ya bofokodi e bonwa kapa e tswela pele ho ba teng ya seamohelwang se bohlokwa ka bosona, diamohelwang tseo ha di kenyeletswe tlhahlobong ya tse ding kaofela.

- .19** Diamohelwang tse laelwang ke molao di tla etswa dihlopha mme di hlahlojwe mmoho ho bona bofokodi ha di bontsha matshwao a tshwanang a nehelanang ka lesedi ka hore bokalo bo itseng bo kolotwang setheo bo ka bokelletswa. Mohlala, ho ka tshwaneleha ho etsa dihlopha tsa diamohelwang ho latela mefuta ya

diphapanyetsano, mohl. lekgetho, ditefiso kapa dikerante ka ha ho ka ba le ditharollo tse itseng tsa ho se lefe ho ka bang teng molaong bakeng sa mefuta e tjena ya diphapanyetsano. Ka mokgwa oo, hape ho ka tshwaneleha ho etsa dihlopha tsa diamohelwang tse laelwang ke molao ho latela mefuta ya balefi, mohl. ditheo le batho ba kgwebo ka ha sena se ka nehelana ka lesedi ka maikemisetso le bokgoni ba botsamaisi ba ho bokelletsa bokalo bo kolotwang.

- .20 Ditahlehelo tsa bofokodi tse hlahlojuwang le/kapa tse ananetsweng ka dihlopha di emela kgato ya nakwana e emetseng ho bonwa ha ditahlehelo tsa bofokodi ba diamohelwang tse laelwang ke molao ka bonngwe. Hang ha lesedi le fumaneha le bontshang hore ho bile le ditahlehelo tsa diamohelwang tse laelwang ke molao tsa bofokodi tsa bonngwe sehlopheng, matlotlo ao a ya tloswa sehlopheng.
- .21 ***Ha se hlahloba hore na ekaba ho na le se bontshang hore seamohelwang se laelwang ke molao, kapa sehlopha sa diamohelwang tse laelwang ke molao, di ka ba le bofokodi, setheo se tla lokela bonyane ho nahana ka matshwao a latelang:***
- (a) ***Bothata bo boholo ba tjelele ba molefi, bo ka bontshwang ke tshebediso ya boeletsi ba mekitlane, pholoso ya kgwebo kapa se tshwanang le tsena.***
 - (b) ***Ho ka etsehala e be molefi o tla fellwa ke tjelele kapa a be le tlhophisobotjha ya tjelele ya mofuta o mong.***
 - (c) ***Tlolo ya dipehelo tsa phapanyetsano, e kang ho hloleha kapa ho se sebetse hantle ka ditefo tsa hlooho kapa tsa tswala (moo e lefiswa).***
 - (d) ***Diphetoho tse sa kgotsofatseng tsa maemo a moruo a matjhaba, a naha kapa a lehae, a kang ho fokotseha ha kgolo, ho eketseha ha boemo ba mekitlane le tlhokeho ya mesebetsi, kapa diphetoho tsa sekgahla le meralo ya ho falla ha batho.***
- .22 ***Haeba ho na le se bontshang hore diamohelwang tse laelwang ke molao, kapa sehlopha sa diamohelwang tse laelwang ke molao, di ka ba le bofokodi, setheo se tla lekanya tahlehelo ya bofokodi ka hore ke phapang pakeng tsa phallo ya tjelele e lekantsweng ya nako e tlang le bokalo ba nnete. Moo bokalo ba nnete bo leng bohlokwanyane ho phallo ya tjelele e lekantsweng ya kamoso, bokalo ba nnete ba diamohelwang tse laelwang ke molao, kapa sehlopha sa diamohelwang tse laelwang ke molao, bo tla fokotswa, ka ho otloleha kapa ka tshebediso ya akhaonto ya diamohelwang tsa kgwao. Bokalo ba tahlehelo bo tla ananelwa ho keketseho kapa kgaello.***
- .23 ***Ha se lekanya phallo ya tjelele ya kamoso, setheo se sheba bokalo le nako ya phallo ya tjelele eo se tla e fumana kamoso. Ka lebaka leo, ha sekgahla sa boleng ba nako tjeleteng se le bohlokwa, setheo se theola phallo ya tjelele e lekantsweng ya kamoso ka ho sebedisa sekgahla se bontshang sekgahla sa jwale se se nang kotsi, haeba ho tshwaneleha, dikotsi le ha e ka ba dife tse boletsweng ho diamohelwang tse laelwang ke molao, kapa sehlopha sa diamohelwang tse laelwang ke molao, tseo bakeng sa tsona ditekanyo tsa kamoso tsa phallo ya tjelele di so ntlafatsweng.***
- .24 ***Ha bo fumana hore na seamohelwang se laelwang ke molao, kapa sehlopha sa diamohelwang tse laelwang ke molao, di na le bofokodi, botsamaisi bo lekanya phallo ya tjelele eo bo lebelletseng hore e tla bokelletswa ho latela dintlha le maemo ka letsatsi la tlaleho. Ditekanyo tsena di kenyelletsa phallo ya tjelele le ha e ka ba***

e fe e ka fumanwang ho tswa ho tiiso kapa ditshitiso tse tshwerweng ka lebaka la thepa, tlosa ditjeho tse hlahileng tsa ho hapa, ho hlotha, ho rekisa kapa ka ho le leng ho lahlehelwa ke matlotlo a amehang. Phallo ya tjehele ya tiiso le ditshitiso tse tshwerweng ha di kenyelletswe phallong ya tjehele e lekantsweng ha botsamaisi bo sa ikemisetsa ho sebedisa tiiso e nehuweng. Mohlala, setheo se ka ba le bokgoni ba ho hlotha le ho rekisa thepa ya mohaho ho busa bokalo le ha e ka ba bofe bo kolotwang, empa se ka kgetha hore se se nke mohato oo haeba ho ka etsahala ho be le mathata a moruo.

- .25 Phallo ya tjehele ya kamoso ya sehlopha sa diamohelwang tse laelwang ke molao tseo ka kakaretso di hlahlojwang ho bona bofokodi e ka lekanngwa ka ho sebedisa boiphihlelo ba nalane bakeng sa diamohelwang tse nang le matshwao a tshwanang. Ditheo tse nang le boiphihlelo ba nalane kapa boiphihlelo bo haellang bo kgemang le setheo seo, se ka sebedisa boiphihlelo ba sehlopha (ha bo fumaneha) bakeng sa dihlopha tse bapisehang tsa diamohelwang tse laelwang ke molao. Boiphihlelo ba nalane bo ka hloka hore bo ntlafatswe ho bontsha sekgahla sa maemo a jwale a sa bang le sekgahla nakong eo boiphihlelo ba nalane bo theilweng ho yona mme, ho tlosa sekgahla sa maemo a nakong eo ya nalane a leng siyo nakong eo. Ha boiphihlelo ba nalane bo sebediswa, mokgwa le mehopolo e sebediswang ho lekanya phallo ya tjehele ya kamoso e tla shejwa botjha kamehla ho fokotsa diphapang le ha e ka ba dife pakeng tsa ditahlehelo tsa bofokodi tse lekantsweng le tsa nnete.
- .26 Tshebetso ya ho lekanya bokalo ba tahlehelo ya bofokodi e ka fella e le bokalo bo le bong kapa letoto la dipalo tse mmalwa tse ka bang teng tsa bokalo. Maamong a boletsweng ka morao, setheo se ananela tahlehelo ya bofokodi e lekanang le tekanyo e ntle kahara letoto (Maemo a GRAP a Diphumantsho, Mekitlane e sa Tiiswang le Matlotlo a sa Tiiswang (Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets) a qoqa ka dintlhatheo mabapi le 'letoto la diphetho'), ho tsotellwa lesedi lohle le loketseng le fumanehang pele dipehelo tsa tjehele di phatlalatswa ka maemo a teng pheletsong ya nako ya tlaleho.
- .27 *Tahlehelo ya bofokodi e ananetsweng dinakong tse fetileng bakeng sa seamohelwang se laelwang ke molao e tla shejwa botjha haeba ho ile ha ba le diphetoho ditekanyong tse sebediswang ho tloha ka nako ya ho qetela ha tahlehelo ya bofokodi e ileng ya ananelwa kapa ho bontsha sekgahla sa theolelo ya phallo ya tjehele e lekantsweng ho latela temana ya .23.***
- .28 Ha ditekanyo tse sebediswang ho fumana tahlehelo ya bofokodi phetohong ya nako e fetileng, ka lebaka la hobane diphetoho tsa bokalo bo ka bokelletswang (bo kang ntlafatso ya maemo a tjehele a molefi) kapa ha e tla bokelletswa (jwalo ka ntlafatso ya nako ya phethahatso e lebelletsweng), bokalo ba tahlehelo ya bofokodi bo ananetsweng nakong e fetileng bo a fetolwa. Bokalo le ha e ka ba bofe bo ananetsweng nakong e fetileng bo shejwa botjha ho bontsha ho feta ha nako moo tekanyo ya phallo ya tjehele e theolelwang.
- .29 *Tahlehelo le ha e ka ba efe ya bofokodi e ananetsweng nakong e fetileng e tla ntlafatswa ka ho otloha kapa ka ho fetola akhaonto ya ditumello. Sephetheo sa phetolo e keke ya ba bokalo ba nnete ba seamohelwang se laelwang ke molao kapa sehlopha sa tsona se fetang bokalo ba nnete ba diamohelwang ha tahlehelo ya bofokodi e ne e sa ananelwa ka nako eo bofokodi bo neng bo***

shejwa botjha. Bikalo ba phetolo le ha e ka ba efe bo tla ananelwa ho keketseho kapa kgaello.

Tlaleho le tsebahatso

Kakaretso

- .30** *Setheo se tla sebedisa ditaelo tsa Maemo ana, ekasitana le tseo di leng ho Maemo a mang a GRAP, a tshwanelehileng ho tlaleho le tsebahatso ya diamohelwang tse laelwang ke molao.*
- .31** Setheo se sebedisa tlaleho le tsebahatso ya ditaelo tsa Maemo ana, ekasitana le tseo di leng ho Maemo a mang a GRAP, ho kenyelletswa Maemo a GRAP a Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete (Presentation of Financial Statements), Lekenno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng, le Lekenno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso) ha se tlaleha le ho tsebahatsa lesedi ka diamohelwang tse laelwang ke molao.

Tsebahatso

- .32** *Setheo se tla tsebahatsa lesedi le thusang basebedisi ba ditatements tsa sona tsa tjhelete ho hlahloba bohlokwa ba diamohelwang tse laelwang ke molao ka boemo le mosebetsi wa sona wa tjhelete. Setheo se tla nehelana ka lesedi le kgotsofatsang ho kgonahatsa kopanyo (poelano) ya lesedi e nehwang ditlhalosong tsa dintlha tsa mela tse tlalehwang dipehelong tsa tjhelete.*
- .33** Ho tsebahatswa ho leng ho ditemana ta .34 ho isa ho .41 ho bontsha ditsebahatso tsa bonyane tse ka kgotsofatsang ditlhoko tsa basebedisi. Le ha ho le jwalo, lesedi le eketsehileng le ka hlokwa. Ha se nehelana ka ditsebahatso ditemaneng tsa .34 ho isa ho .41 ka tlase, setheo se tla nahana ka hore na ho tshwanelehile ho nehelana ka ditsebahatso ho latela mofuta le sebopeho sa diphapanyetsano. Ho tea mohlala, ha setheo se na le lekgetho, dikotlo le dikabelo, ho ka tshwaneleha ho tsebahatsa lesedi ka mofuta ena ya diphapanyetsano ka ho arohana.
- .34** *Setheo se tla tsebahatsa tlhaloso ya:*
- (a)** *ka moo diphapanyetsano di etsahalang ka teng, ka ho supa ka ho toba melao e tshwanelehileng, melao e tshehetsang, kapa mekgwa e tshwanang;*
 - (b)** *ka moo bokalo ba phapanyetsano bo behwang;*
 - (c)** *tswala kapa ditefiso tse ding tse lefiswang (moo ho tshwanelehileng), ho kenyelletswa motheo le sekgahla se sebediswang;*
 - (d)** *motheo o sebedisitsweng ho lekola le ho hlahloba hore na seamohelwang se laelwang ke molao se na le bofokodi, ho kenyelletswa ka moo diamohelwang di entsweng dihlopha le ho lekolwa ho bona bofokodi ka kakaretso; le*
 - (e)** *sekgahla sa theolelo se sebedisitsweng ho phallo ya tjhelete e lekantsweng ya nako e tlang, moo ho tshwanelehileng, le ka moo e fumanwang.*
- .35** *Bokalo ba nnete ba diamohelwang tse laelwang ke molao bo tla tsebahatswa ka ho arohana ditlhalosong tsa dipehelo tsa tjhelete, ho bontshwa ka botlalo*

diphapang tsa diamohelwang tse laelwang ke molao le diamohelwang tseo e leng matlotlo a tjhelete le diamohelwang tse ding.

- .36** *Setheo se tla tsebahatsa bokalo ba ditahlehelo tsa bofokodi le ha e ka ba dife tse kgolo ka ho arohana le ditokiso le ha e ka ba dife that ditahlehelo tseo tsa bofokodi tse ananetsweng ho diamohelwang tse laelwang ke molao nakong eo, e le dipehelong tsa mesebetsi ya tjhelete kapa ditlhalosong tsa dipehelo tsa tjhelete.*
- .37** *Ha setheo se rekota ditahlehelo tsa bofokodi akhaontong ya ditumello, e seng ka ho fokotsa ka ho otloloha bokalo ba nnete ba diamohelwang tse laelwang ke molao, se tla tsebahatsa kutlwano ya diphetoho akhaontong eo nakong e bontshitsweng dipehelong tsa tjhelete.*
- .38** *Bakeng sa ditahlehelo tse kgolo tse ananelwang kapa tse kgutliswang, setheo se tla tsebahatsa diketsahalo tsa sehlooho le maemo a ileng a isa ho kananelo kapa kgutliso ya ditahlehelo tsa bofokodi. Setheo se tla nehelana ka lesedi ka kakaretso bakeng sa ditahlehelo le dikgutliso tse ding.*
- .39** *Setheo se tla tsebahatsa lesedi ka matshwao a sehlooho le mehopolo ya sehlooho e sebedisitsweng ho lekola le ho sebetsa hore na e ka ba diamohelwang tse laelwang ke molao di ne di na le bofokodi nakong ya tlaleho.*
- .40** *Ha setheo se na le tiiso eo se e tshwereng, e ka kenyelletsang matlotlo a tjhelete, matlotlo ao e seng a tjhelete le mefuta e meng ya tiiso e kang tiiso kapa ditshitiso tsa matlotlo, se tla:*
- (a) Ananela matlotlo a jwale haeaba a phethahatsa ditekanyetso tsa kananelo Maemong a mang a GRAP.*
 - (b) Tsebahatsa mofuta le bokalo ba tiiso e ananetsweng (moo ditekanyetso tsa (a) di phethahaditsweng) kapa e tshwerweng, ditlhalosong tsa dipehelo tsa tjhelete.*
 - (c) Bakeng sa tiiso eo e seng kheshe, se tsebahatse dipholisi tsa sona mabapi le phethahatso ya ditokelo tsa sona ho matlotlo a tshwerweng jwalo ka tiiso le dipholisi tsa sona tsa ho sebedisa matlotlo ao ditlhalosong tsa dipehelo tsa tjhelete.*
- .41** *Setheo se tla tsebahatsa lesedi ka ho kgona ho bokellwa/latellwa ha diamohelwang tse laelwang ke molao tse ananetsweng ka letsatsi la tlaleho ka mokgwa o latelang:*
- (a) Tshekatsheko ya diamohelwang tse laelwang ke molao tse seng di siilwe ke nako ka letsatsi la tlaleho, le tse seng di na le bofokodi.*
 - (b) Tshekatsheko ya diamohelwang tse laelwang ke molao tse seng di siiwe ke nako tse se nang bofokodi.*
 - (c) Dintlha tseo setheo se ileng sa di tsotella ha se lekola ditahlehelo tsa bofokodi ho (a) le (b) ka hodimo.*

Diphumantsho tsa nakwana

- .42** *Diphumantsho tsa nakwana tse tla sebediswa ke ditheo ha ho amohelwa la mantlha Maemo ana di laetswe (di)taelong. Diphumantsho tsa Maemo ana di lokela ho balwa hammoho le e nngwe le e nngwe ya ditaello tse tshwanelehileng.*

Letsatsi le qalang

- .43** *Maemo a Tshebetso ya Tshupatlotlo e Ananetsweng ka Kakaretso a kena tshehetsong bakeng sa dipehelo tsa tjhelete tsa ngwaha tse akaretsang dinako tse qalang ka, kapa kamora, letsatsi le tla behwa ke Letona la tsa Ditjhelete molawaneng o tla phatlalatswa ho latela karolo ya 91(1)(b) ya Molao wa Taolo ya Tjhelete ya Setjhaba, Molao wa 1 wa 1999, jwalo ka ha o lokisitswe.*

Sehlomathiso sa A - Tataiso ya phethahatso

Sehlomathiso sena ke karolo e keneletseng ya Maemo (Standard).

AG1. Tataiso ena ya tshebediso e hlalosa tshebediso ya dintlhatheo tse kgethilweng ho Maemo ya diamohelwang tse laelwang ke molao.

Ditlhaloso

Diamohelwang tse laelwang ke Molao

AG2. Diamohelwang tse leng ho lekala la bohle di ka hlaha ho dikonteraka kapa ditaelo tsa molao. Ke feela diamohelwang tse hlahang ho mekgwa ya molao le e tshwanang, e kang melawana, melao ya tlatsetso kapa ditokomaneng tse phatlaladitsweng ho latela molao, tse kang ditaelo tsa letona le diqeto tsa matona kapa makgotla a bomasepala, di nkwang e le "diamohelwang tse laelwang ke molao" mme di le kakaretsong ya Maemo ana.

AG3. Lekala la bohle ke tikoloho e laolang ka matla e nang le Molao kapa melawana e mengata e akaretsang e laolang mesebetsi le boitshwaro ba ditheo. Mohlala, Molao wa Taolo ya Tjhelete ya Setjhaba, Molao wa 1 wa 1999 jwalo ka ha o lokisitswe (PFMA) le Molao wa Taolo ya Ditjhelete tsa Masepala, Molao wa 56 wa 2003 (MFMA) (Municipal Finance Management Act, Act No 56 of 2003 (MFMA)) e nehelana ka ditaelo bakeng sa tsamaiso ya tjhelete ya setheo. Le hoja mesebetsi ya setheo e laolwa ke molao, ha ho bolele hore diphapanyetsano tsohle tseo se di kenelang di laelwa ke ketsamelao. Ka ona mokgwa oo, setheo se ka laelwa ho nehelana ka ditshebeletso tse itseng kapa ho etsa mesebetsi e itseng ho latela Molaotheo wa Riphaboliki ya Aforikaborwa, (Molao wa 108 wa 1996). Hona ha ho bolele hore ho nehwa ha ditshebeletso tsena kapa ho etswa ha mesebetsi ena ke diphapanyetsano tsa molao. Diphapanyetsano di nkwa e le tse laelwang ke molao feela ha di phethahatswa ka lebaka la ditaelo tsa molao tse itseng tse laelang kapa tse dumellang setheo hore se di kenele.

AG4. Mohlala o latelang o bontsha tshebediso ya temana ya AG3. Mesebetsi ya tjhelete ya bomasepala e laolwa ke MFMA. Molao ona o laela kapa o dumella bomasepala ho etsa mesebetsi e itseng ho phethahatsa thomo ya bona. Ka ho le leng, sena se hloka hore ba phethahatse diphapanyetsano tse itseng, tse kang phumano ya thepa le ditshebeletso. Le hoja phumano ya thepa le ditshebeletso e latela ditaelo tse molaong, diphapanyetsano ka bonngwe le bafepedi di tlamehile ho ba tsa sebopeho sa dikonteraka ka ha masepala a ka fumana hore ke mang eo a ka kenelang tumellano le ena, le hore ke tlasa dipehelo le maemo afe. Ka ho le leng, melao e itseng e ka laela bomasepala hore ba kenele diphapanyetsano tse itseng, tse kang ho lefisa lekgetho la thepa ho latela Molao wa Ditekanyetso tsa Masepala, Molao wa 6 wa 2004 (Municipal Property Rates Act, Act No. 6 of 2004) le melawana e tlatsetsang ya ona. Ka ha diphapanyetsano tsena di phethahatswa ho latela molao ka ho toba, e le molao o bontshang hore ke mang ya lokelang ho lefa lekgetho le hore e tla ba ka sekgahla sefe le bokalo bofe, diphapanyetsano tsena ke tsa sebopeho se laelwang ke molao.

AG5. Diamohelwang tse hlahang ho ditlhophiso tsa dikonteraka di fapane le diamohelwang tse laelwang ke molao hobane di kenelwa ka bolokolohi ke ditheo mme ha di kenelwe ka lebaka la ditaelo tse itseng tsa molao (bona Maemo a GRAP

a Ditho tsa Tjhelete ditemana tsa AG28. ho isa ho AG32.). Diamohelwang tse laelwang ke tumellano, ka hobane di tshwaneleha ho tlhaloso ya letlotlo la tjhelete, di akaretswa ke Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete. Ha se lekola hore na mofuta wa ditlhophiso ke o laelwang ke molao kapa dikonteraka, setheo se sheba feela sebopeho sa molao sa tlhophiso. Haeba tlhophiso e laolwa ke molao o itseng bakeng sa hore e be konteraka e kenetsweng pakeng tsa ditho tse tshwanetseng, tlasa mabaka ana ke tse laelwang ke molao.

- AG6. Tlhaloso ya "diamohelwang tse laelwang ke molao" temaneng ya .05 e bolela diamohelwang tse "(b) laelang hore di phethahatswe ke setheo se seng ka kheshe kapa ka letlotlo le leng la tjhelete". "Setheo" maemong ana se kenyelletsa motho, therasete, motho wa molao kapa setho se seng sa molao.

Bokalo ba phapanyetsano

- AG7. Bokalo ba phapanyetsano bo hlaloswa ho Maemo ana ka ho kgethollwa bakeng sa diamohelwang tse laelwang ke molao. Bokalo ba phapanyetsano ba seamohelwang se laelwang ke molao bo behwa ka ho sheba ditharifi tse tobilweng, ditefo, dikala kapa motheo wa tshebetso o boletsweng molaong kapa mekgweng e meng e tshwanang. Mohlala, bokalo ba phapanyetsano ba ditefiso tse lokelang ho lefjwa ho Komishene ya Dikhamphani le Ditokelo tsa Mehopolo (Companies and Intellectual Property Commission) bakeng sa dikhamphani tse ngodisitsweng e sejetswa ka ho sebedisa direiti tse boletsweng molaong lekenong lohle la khamphani. Mehlala e meng ho buisanwa ka yona temaneng ya AG11. Ka ha setheo se sheba feela ditaello tsa moralo wa molao o tshwanelehileng ha se sebetsa bokalo ba phapanyetsano, boleng le ha e ka ba bofe ba nako tjheleteng kapa dintlha tsa thuso ya tjhelete ha di kenyelletswe ho tekanyo e qalong ya diamohelwang tse laelwang ke molao.

Kananelo ya diamohelwang tse laelwang ke Molao

- AG8. Ho tlhelwa feela temana ya .06(c), nako ya diamohelwang tse laelwang ke molao di ananelwa neng, ha e totobatswe ho Maemo ana. Setheo se sebedisa Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng kapa Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso). Ha ho se letho ho Maemo ana le tshwanelehileng, setheo se akanya ka hore na seamohelwang se tshwanelehile bakeng sa tlhaloso ya letlotlo le hore na ditekanyeto tsa kananelo temaneng ya .06(c) di phethahaditswe.

Tekanyo ya diamohelwang tse laelwang ke molao

Kakaretso

- AG9. Diamohelwang tse laelwang ke molao di lekanngwa qalong ka bokalo ba tsona ba phapanyetsano, ho sebediswa ditaello tsa molao, melawana kapa tse lekanang. Bokalo ba diphapanyetsano bo a fetolwa dinakong tsa tlaleho tse latetseng ho bokelletsa bakeng sa tswala le ha e ka ba efe kapa diphetoho tse ding tseo setheo se di lefisang haeba ho hlokeha kapa ho dumelletsweng ho etsa jwalo molaong kapa ho mekgwa e tswanang) mme, ho arabela ditahlehelo tsa bofokodi kapa bokalo bo huletsweng kananelo, mohlala, tharollo ya bokalo bo kolotwang ke molefi. Ha tekanyo e qalang ya seamohelwang se laelwang ke molao e bontshwa ho Maemo a mang a GRAP, ditaello tsa Maemo ao, ekasitana le ditaello tsa Maemo ana, di sebediswa ho fumana bokalo ba phapanyetsano.

Diamohelwang tse laelwang ke molao kakaretsong ya Maemo a GRAP ya lekeno le nang le ho boelwa ho totobetseng le le se nang hona.

AG10. Mehlala e tlwaelehileng ka ho fetisisa ya diamohelwang tse laelwang ke molao e kenyelletsa lekgetho, ditefiso, dikabelo, dikerante le ditefiso tse lefisiwang ho latela molao. Diphapanyetsano di ka ba sebopeho se nang le ho boelwa ho totobetseng kapa se se nang hona. Ditheo di lokela ho hlahloba dipehelo le maemo a phapanyetsano le ho sebedisa Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng kapa Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso) bakeng sa kananelo e qalang le tekanyo e qalang ya diphapanyetsano tsena. Le ha ho le jwalo, ditaelo tsa Standard ena di a shejwa bakeng sa tekanyo ya qalong ya diamohelwang tse laelwang ke molao.

AG11. Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng le Lekenno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso) ka bobedi a laela tekanyo e qalang ka boleng bo kgotsofatsang. Ha se sebetse boleng bo kgotsofatsang ba seamohelwang se laelwang ke molao, setheo se sebedisa ditaelo ta Maemo ao, ho kenyelletswa tekanyo le ha e ka ba efe ekasitana le mekgwa ya tekanyo le ha e ka ba efe e bonweng bakeng sa diphapanyetsano tse tobilweng. Boleng bo kgotsofatsang bo sebeditsweng ho latela Maemo a GRAP ao ke bokalo ba phapanyetsano bakeng sa Maemo ana. Setheo se sebedisa ditaelo tsa Maemo ana ka lebaka la hobane e amana le ho sejetswa ha bokalo ba phapanyetsano e theilweng ho molao, melawana e tshehetsang kapa mekgwa e tshwanang. Ka ha tekanyo ya diamohelwang tse laelwang ke molao e theilwe ho moralo o tshwanelehileng wa molao, tekanyo e qalang ya phapanyetsano ha e kenyeletse dintlha le ha e ka ba dife tse ding tse kang tshepiso ya boleng ba nako tjeleteng kapa thusong ya tjelete.

Tekanyo ya mantlha

Tekanyo e qalang ya lekgetho, dikotlo, ditefiso, dikabelo le dikerante

AG12. Lekgetho, dikotlo, ditefiso, dikabelo le dikerante di hlaha ho diphapanyetsano tsa lekeno tse se nang ho boelwa ho totobetseng. Ka lebaka leo, Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso) le Maemo ana ka bobedi di sebediswa qalong ho lekanya diphapanyetsano tsena. Boleng bo kgotsofatsang kapa bokalo ba phapanyetsano ya lekgetho, ditefiso, dikotlo, dikabelo le dikerante bo sejetswa ka ho sebedisa bokalo bo boletsweng ho, kapa bo sejetswa kapa bo lefiswa ho latela, molao kapa mekgwa e jwalo, le ho sebedisa mekgwa ya tekanyo le ha e ka ba efe e tobileng mefuta ena ya diphapanyetsano. Mehlala e latelang e bontsha ka moo bokalo ba phapanyetsano bo ka sejetswang bakeng sa diphapanyetsano tse bontshitsweng ka hodimo ka tshebediso ya molao o tshwanelehileng kapa o tshwanang.

- Diamohelwang tsa lekgetho: Bona lekeno, mosebetsi kapa thepa le ditshebeletso tse lefelliwang lekgetho, mme o sebedise sekgahla sa lekgetho se tshwanelehileng.
- Ditefiso le dikotlo: Bona ditshitelo le ditlolo tseo bakeng sa tsona ho nang le ditefiso le dikotlo, mme o sebedise bokalo bo boletsweng molaong. Ho latela sebopeho sa tefiso kapa kotlo, boleng kapa sekala sa boleng se ka boelwa molaong, e leng se ka dumellang kapa se sa dumelleng hore ho be le

tshebetso ya boipiletso kapa ya tsekisano. Ho seng jwalo, moo ho se nang boleng ba tefiso kapa kotlo bo boletsweng molaong, molaodi, lekgotla, komishene kapa setheo se seng se ka nka boikarabelo ba ho laela tefiso kapa kotlo.

- Dikabelo le dikerante: Bona boleng bo boletsweng ho Molao wa Kabo ya Lekenno (DORA) (Division of Revenue Act 1997 (DORA)) kapa ho dibajete tse phatlaladitsweng (moo boemo ba tsona bo tshwanang le ba DORA).

Tekanyo ya qalong ya ditefo tse lefisitsweng ho latela molao

AG13. Ditefo tse lefisitsweng ho latela molao di ka bakwa ke diphapanyetsano tse nang le ho boelwa ho totobetseng kapa tse se nang hona. Ha seamohelwang se ba teng ho tswa ho phapanyetsano ya lekenno le se nang poello e totobetseng, temana ya AG11 e a sebediswa. Ha seamohelwang se ba teng ho tswa ho phapanyetsano ya lekenno le nang le poello e totobetseng, setheo se sebedisa Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng kananelong ya mantlha le tekanyong ya mantlha, ekasitana le ho ditaelo tsa Maemo ana. Kahoo, setheo se tla fumana boleng bo kgotsofatsang kapa bokalo ba phapanyetsano ba ditefo tse lefiswang ho latela molao ka ho sheba ditefo tse boletsweng molaong, molawaneng kapa ho tshwanang (ho kang pholisi e ananetsweng ke setheo se busang), hammoho le mekgwa ya tekanyo le ha e ka ba efe e tobileng mefuta ena ya diphapanyetsano.

Tekanyo e latetseng

Mofuta wa tswala e lefiswang

AG14. Ho latela mokgwa wa theko, setheo se ananela tswala le ditefiso tse ding le ha e ka ba dife e le karolo ya tekanyo e latetseng ya seamohelwang se laelwang ke molao ha se lokela kapa se tshwanelwa ke ho etsa jwalo ho latela molao, melawana e tshehesang, melawana ya tlatsetso kapa mekgwa e jwalo. Tswala e lefiswang ke setheo ho diamohelwang tse laelwang ke molao e le lekenno le nang le poello e totobetseng kapa le se nang poello e totobetseng ho latela Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng kapa Lekenno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso).

AG15. Tswala e hlophiswa ho ba e nang le poello e totobetseng kapa e se nang poello e totobetseng ka ho latela sebopeho sa diphapanyetsano tsa motheo. Hona ho bolela hore tswala e lefiswa ho seamohelwang se ananelwang le ho lekanngwa qalong ho latela Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng, maamong ao tswala le ha e ka ba efe ke ya sebopeho se nang le poello e totobetseng. Ka ona mokgwa oo, haeba seamohelwang se ananelwa qalong le ho lekanngwa ho latela Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso), maamong ao tswala le ha e ka ba efe e lefiswang ho seamohelwang seo ke ya sebopeho se se nang poello e totobetseng. Ho tea mohlala, haeba tswala e lefiswa lekgethong, leo e leng la sebopeho sa lekenno le se nang poello e totobetseng mme hape le le kakaretsong ya Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso), maamong ao tswala le ha e ka ba efe e lefiswang le yona e hlophiswa ka hore ke ya sebopeho sa lekenno le se nang poello e totobetseng.

Bofokodi

- AG16. Setheo se lokela ho lekola ka letsatsi ka leng la tlaleho hore na ho na le se bontshang hore seamohelwang kapa sehlopha sa diamohelwang di na le bofokodi. Mefuta e meng ya diamohelwang tse laelwang ke molao e ka ba le kgoneho ya ho ba le bofokodi ho feta e meng. Mohlala, ho ka etsahala e be ha ho kgonehe hore diamohelwang tsa dikabelo di be le bofokodi ka ha setho se hanyetsang phapanyetsano e le lefapha la naha kapa la porofentshe. Ka lebaka leo, setheo se lokela ho ba le mokgwa o tshwanelehileng wa ho hlophisa diamohelwang tse laelwang ke molao le ho bokelletsa lesedi ka ho kgona ho bokella mekgahlelo eo, hore di kgone ho hlalofjwa ho bona bofokodi ka mokgwa o nang le molemo.
- AG17. Lenane la matshwao a ho temana ya .21 ha le a phethahala. Ho ka ba le ditshupo tse ding tse bontshang hore ho ka etsahala letlotlo le na le bofokodi. Moo matshwao a mang a tshwanelehileng ho feta, setheo se sebedisa matshwao ana ho hlaloba hore na seamohelwang se laelwang ke molao se na le bofokodi. Setheo hape se lokela ho akanya ka ho sebedisa melao e tshwanelehileng, melawana e tshehetsang kapa mekgwa e meng ha se hlaloba hore na ho na le se bontshang hore seamohelwang kapa sehlopha sa diamohelwang se na le bofokodi kapa se lokela ho ananelwa.
- AG18. Ha setheo se lekanya phallo ya tjehele ya kamoso ya seamohelwang, se sheba phallo ya tjehele eo se tla e fumana kamoso ekasitana le nako ya yona e lebelletsweng. Haeba phallo ya tjehele ho ka etsahala e fumanwe feela nakong e tlang, maemong ao sekgahla sa boleng ba nako tjeheleteng se ka shejwa. Ha sekgahla sa boleng ba nako tjeheleteng se le bohlokwa, setheo se theola phallo ya tjehele ya kamoso e lekantsweng ka ho sebedisa sekgahla sa tswala se se nang kotsi mme, haeba ho tshwanelehile, se ntlafatsa sekgahla sena hore se kgeme le kotsi le ha e ka ba efe e amang seamohelwang.
- AG19. Moo ho hlokehang hore setheo se theole phallo ya tjehele e lebelletsweng ya seamohelwang kapa sehlopha sa diamohelwang ha se sebetsa le ho fumana hore na di na le bofokodi, sekgahla sa qalong sa theolelo eo, ekasitana le tharollo ya tswala eo nakong, se kenyelleditswe ho bokalo ba tahlehelo eo ya bofokodi e ananetsweng kapa e le phetolo ya tahlehelo eo ya bofokodi, ka moo ho tshwanelehileng.
- AG20. Moo seamohelwang kapa sehlopha sa diamohelwang se nang le bofokodi, setheo se tswela pele ho bokellana bakeng sa tswala e rehuweng le ha e ka ba efe kapa ditefiso tse ding tse tla lefjwa setheo, moo hona ho kgemang le molao o tshwanelehileng, molawana kapa ho tshwanang.
- AG21. Kamora kananelo ya tahlehelo ya bofokodi, ho ka hlokeha ho sheba botjha bokalo ba tahlehelo eo ya bofokodi dinakong tse tlang. Haholoholo, setheo se sheba botjha ditahlehelo le ha e ka ba dife tsa bofokodi tse ananetsweng nakong e fetileng ha ho ba le phetoho ya nako e lebelletsweng kapa bokalo ba phallo ya tjehele e tla bokelletswa.

Sehlomathiso sa B - Ditokiso tse latetseng tsa Maemo a mang a GRAP

Sepheo sa sehlomathiso ke ho bontsha ditokiso tse tla latela Maemo a mang a GRAP a bakwang ke ho phatlalatswa ha Maemo a GRAP a Diamohelwang tse Laelwang ke Molao.

Mongolo o lokisitsweng o bontshwa ka mongolo o motjha o thadilweng ka tlase mme mongolo o hlakotsweng o thadilwe ka hare.

A1. Ditokiso tsa GRAP 9 Lekenole Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng

Boholo bo Akaretswang

- .09 Ha ho bontshwa phapang pakeng tsa lekenole nang le poello e totobetseng le le se nang poello e totobetseng, mooko wa phapanyetsano o lokela ho shejwa e le ntlha e bohlokwa bakeng sa hore ho shejwe sebopeho sa yona. Mehlala ya diphapanyetsano tse se nang poello e totobetseng e kenyelletsa lekenole tshebediso ya matla a phethahetseng (mohlala, lekgetho le tobileng le le sa tobang, dikgafa, le ditefiso), dikerante le dimpho. Tswala e tswang ho diphapanyetsano tse nang le poello e totobetseng le tse se nang yona e hlophiswa ka motheo wa phapanyetsano ya motheo. Ka lebaka leo, tswala e ka ba e nang le poello e totobetseng kapa e se nang yona, ho ya ka hore na phapanyetsano ya motheo eo e tswang ho yona ke e nang le poello e totobetseng kapa tjhe.

Tekanyo ya lekenole

- .15 *Lekenole tla lekanngwa ka boleng bo kgotsofatsang ba tshepiso e amohetsweng kapa e fumanehang.*

Tekanyo ya lekenole e tswang ho dilekane tsa dikonteraka

- .16 Lekenole bakwang ke phapanyetsano eo e leng ya sebopeho sa konteraka le atisa ho sejetswa ka tumellano pakeng tsa setheo le moreki kapa mosebedisi wa letlotlo kapa tshebeletso. Bo lekanngwa ka boleng bo kgotsofatsang ba tshepiso e fumanweng kapa e fumanehang ho shejwa bokalo ba ditheolelo le ha e ka ba dife tsa kgwebo le mothamo wa dipusetso tse dumelletsweng ke setheo.
- .17 Maamong a mangata, tshepiso ke ya sebopeho sa tjhelete kapa sekatihelete mme bokalo ba lekenole ke bokalo ba tjhelete kapa sekakheshe se fumanweng kapa se ka fumanwang. Empa, ha phallo e kenang ya tjhelete kapa dikakheshe e tjetjhiswa, boleng bo kgotsofatsang ba tshepiso bo ka ba ka tlase ho bokalo bo rehuweng ba tjhelete e amohetsweng kapa e ka amohelwang. Mohlala, setheo se ka nehelana ka kherediti e sa lefellweng tswala ho moreki kapa se amohela lengolwana la seamohelwang le nang le sekgaahla sa tswala se ka tlase ho maraka ho tswa ho moreki e le tshepiso ya thekiso ya dithoto. Ha tlhophiso bonneteng e le phapanyetsano ya thuso ya

tjhelete, boleng bo kgotsofatsang ba tshepiso bo fumanwa ka ho fana ka theolelo ho lekeno lohle la nako e tlang ka ho sebedisa sekgahla sa tswala se sa hlakiswa. Sekgahla sa tswala se sa hlakiswa ke se fumanehang ka ho hlaka pakeng tsa:

- (a) sekgahla sa jwale sa sesebediswa se tshwanang sa monei ya nang le boemo bo tshwanang ba kherediti; kapa
- (b) sekgahla sa tswala se theolang bokalo bo rehuweng ba sesebediswa ho isa ho theko ya dithekiso tsa jwale tsa thepa kapa ditshebeletso.

Phapang pakeng tsa boleng bo kgotsofatsang le bokalo bo rehuweng ba tshepiso e ananetsweng ka hore ke lekeno ho latela ditemana tsa .34 le .35 le hape ho latela Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete.

- .18 Ha dithoto kapa ditshebeletso di tjhentjhana le thepa kapa ditshebeletso tsa mofuta kapa boleng bo tshwanang, phapanyetsano ena ha e nkuwe e le phapanyetsano e hlahisang lekeno. Sena se atisa ho etsahala ka thepa e kang oli kapa lebase ha bafepedi ba tjhentjhana direkiswa dibakeng tse fapaneng ho sebeletsa kopo ka nako e nepahetseng sebakeng se boletsweng. Ha dithoto di rekiswa kapa ditshebeletso di nehwa bakeng sa dithoto kapa ditshebeletso tse sa tshwaneng, phapanyetsano e nkuwa e le e hlahisang lekeno. Lekenno le lekanngwa ka boleng bo kgotsofatsang ba thepa kapa ditshebeletso tse fumanweng, mme le fetolwa ka bokalo ba kheshe kapa sekakheshe le ha e ka ba sefe se fetisitsweng. Ha boleng bo kgotsofatsang ba dithoto kapa ditshebeletso bo sa kgone ho lekanngwa ka tshepo, lekenno le lekanngwa ka boleng bo kgotsofatsang ba dithoto kapa ditshebeletso tse tetsweng, bo fetolwa ka bokalo ba kheshe kapa sekakheshe le ha e ka ba sefe se fetisitsweng.

Tekanyo ya lekeno e tswang ho ditlhophiso tse laelwang ke molao (tseo e seng tsa dikonteraka)

- .18A Bokalo ba lekeno le bakwang ke phapanyetsano ya sebopeho se laelwang ke molao (seo e seng sa konteraka) se atisa ho lekanngwa ka ho sheba molao o tshwanelehileng, molawana kapa mokgwa o tshwanang. Motheo wa moralo wa diteliso, ditharifi kapa ditshebetso tse boletsweng molaong, melawaneng kapa ho mekgwa e jwalo e sebediswa ho fuma bokalo ba lekeno le lokelang ho ananelwa. Bokalo bona bo emetse boleng bo kgotsofatsang, ha bo lekanngwa la pele, ba tshepiso e fumanweng kapa e ka fumanwang ya lekeno le tswang ho ditlhophiso tse laelwang ke molao (tseo e seng tsa konteraka) (bona Maemo a GRAP le Diamohelwang tse Laelwang ke Molao.

Tswala, tefo ya ditokelo tsa mehopolo, phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo

- .35 ***Lekenno le tla ananelwa ka ho sebedisa ditshwaro tsa tshupatloto tse latelang:***

- (a) ***Tswala e tla ananelwa ka tshebediso ya mekgwa e bontshitsweng Maemong a GRAP a Ditho tsa Tjhelete le Diamohelwang tse Laelwang ke Molao.***
- (b) ***Ditefo tsa ditokelo tsa mehopolo di tla ananelwa ka ha di fumanwa ho latela bohlokwa ba tumellano e tshwanelehileng.***

(c) *Phaello e ajwang kapa ditefo tse jwalo e tla ananelwa ha ho thehwa tokelo ya mong ya ho amohela tefo.*

A2. Ditokiso tsa GRAP 23 Lekenno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso)

Phapanyetsano e se nang Poello e Totobetseng

- .09 Hape ho na le diphapanyetsano tse ding moo ho sa hlakang hanghang hore na ke tse nang le poello e totobetseng kapa tse se nang yona. Maemong ana tlhahlobo ya mooko wa phapanyetsano e tla laela haeba ke tse nang le poello e totobetseng kapa tse se nang poello e totobetseng. Mohlala, thekiso ya thepa e atisa ho hlophiswa jwalo ka phapanyetsano e nang le poello e totobetseng. Le ha ho le jwalo, ha phapanyetsano e etswa ka theko e tsheheditsweng, ke hore, theko e kang ha e lekane le boleng bo kgotsofatsang ba dithoto tse rekiswang, phapanyetsano eo e akaretswa ke tlhaloso ya hore ke phapanyetsano e se nang poello e totobetseng. Ha ho fumanwa hore na moko wa phapanyetsano ke wa phapanyetsano e se nang poello e totobetseng kapa e nang le yona, mehopolo ya kahlolo ya seporofeshenale e a sebediswa. Ho feta moo, ditheo di ka amohela ditheolelo tsa kgwebo, ditheolelo tsa bongata, kapa ditheolelo tse ding tse theko e nehuweng ya matlotlo tlasa mabaka a fapaneng. Ditheolelo tsena tsa theko ha di bolele hore phapanyetsano ha e na poello e totobetseng, le hoja e ka ba le yona.
- .09A Tswala e lefiswang ho phapanyetsano e bakwang ke diphapanyetsano tse nang le poello e totobetseng kapa tse se nang yona e hlophiswa ka motheo wa phapanyetsano ya motheo wa sebopeho sa phapanyetsano ya motheo. Haeba phapanyetsano e le e se nang poello e totobetseng, maemong ao tswala le ha e ka ba efe e lefiswang le yona e hlophiswa ka hore ke e se nang poello e totobetseng, ha ka ho le leng tswala le ha e ka ba efe e lefiswang ka mokgwa wa phapanyetsano e se nang poello e totobetseng e hlophiswa ka hore ke e se nang poello e totobetseng.

Tekanyo ya matlotlo ha a ananelwa la mantlha

- .40 *Letlotlo le hapuwang ka phapanyetsano e se nang poello e totobetseng qalong le tla lekanngwa ka boleng ba lona bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo.***

Matlotlo ao e seng a tjehele

- .41 Ka ho kgema le Maemo a GRAP a Direkisiwang (Inventories), Thepa ya Matsete (Investment Property) le *Thepa, Polante le Sesebediswa (Property, Plant and Equipment)*, matlotlo a hapilweng ka diphapanyetsano tse se nang poello e totobetseng a lekanngwa ka boleng ba ona bo kgotsofatsang ka letsatsi la kgapo.

Matlotlo a tjehele

- .41A Matlotlo a tjehele ke matlotlo a akaretsang diamohelwang, a lefjwang ka ho amohela kheshe, kapa letlotlo le leng la tjehele, ho tswa ho setheo se seng. Matlotlo a tjehele a ka hlaha ditlhophisong tsa dikonteraka le tse laelwang ke molao (tseo e seng tsa dikonteraka).

- .41B Matlotlo a bakwang ke ditlhophiso tsa dikonteraka tseo ka ho le leng di kgemang le tlhaloso ya setho sa tjhelete (bona temana ya AG29. ya Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete), se kang kheshe le diamohelwang tsa diphetiso, di lekanngwa ho latela temana ya .40 ya Maemo ana ekasitana le ditemana tsa .34 le AG77. ho isa ho AG86. tsa Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete. Setheo se sebedisa Maemo ana a GRAP a Ditho tsa Tjhelete bakeng sa tekanyo e latetseng, ho hlakolwa ha kananelo, tlaleho le tsebahatso ya matlotlo le ha e ka ba afe a bakwang ke ditlhophiso tsa dikonteraka tse kgemang le tlhaloso ya setho sa tjhelete.
- .41C Diamohelwang tse bakwang ke ditlhophiso tse laelwang ke molao (tseo e seng tsa dikonteraka)(bona temana ya .05 ya Maemo a GRAP a Diamohelwang tse Laelwang ke Molao) qalong di lekanngwa ho latela temana ya .40 ya Maemo ana ekasitana le temana ya .10 ya Maemo a GRAP a Diamohelwang tse Laelwang ke Molao. Setheo se sebedisa Maemo a GRAP a Diamohelwang tse Laelwang ke Molao bakeng sa tekanyo e latetseng, ho hulwa ha kananelo, tlaleho le tsebahatso ya diamohelwang tse laelwang ke molao.

A3. Ditokiso tsa GRAP 104 Ditho tsa Tjhelete

- .03 ***Maemo ana ha a sebetse ho disebediswa tse latelang, ntle le ha ho bontshitswe ka tsela e nngwe:***
- (h) Diamohelwang tse laelwang ke molao jwalo ka ha di hlalositswe Maemong a GRAP a Diamohelwang tse Laelwang ke Molao.***

AG28. Matlotlo le mekitlane lekaleng la bohle di hlaha ka lebaka la ditlhophiso tsa dikonteraka le tse laelwang ke molao (tseo e seng tsa dikonteraka). Matlotlo le mekitlane e bakwang ke ditlhophiso tse laelwang ke molao (tseo e seng tsa konteraka) ha di kgeme le tlhaloso ya letlotlo la tjhelete kapa mokitlane wa tjhelete.

AG29. Dikonteraka, bakeng sa Maemo ana, di bonahala ditekanyetsong tsena:

- dikonteraka di kenya ditho tse ikemiseditseng ho kena tlhophisong:
- dipehelo tsa konteraka di theha ditokelo le ditlamo bakeng sa ditho tse kenetseng konteraka, le ditokelo le ditlamo tse sa hlokeneng hore di ise ho mosebetsi o lekanang wa mokga ka mong. Mohlala, tlhophiso ya thuso ya tjhelete ya monei wa thuso hore a fetise mehlodi ho ya ho moamohedi ho latela tumellano e fihlelletsweng, mme o netefatsa tokelo ya moamohedi ya ho amohela mehlodi ena. Mefuta ena ya ditlhophiso e ka ba ya dikonteraka le hoja moamohedi a sa nehelana ka tshepiso e

lekanang, ke hore tlhophiso ha e ise ho mosebetsi o lekanang wa ditho; mme

- mosebetsi le pheko bakeng sa ho se phethahatse ho ka qobellwa ka molao.

AG29A. Ditlhophiso tsa dikonteraka di ka atisa ho fapanngwa le diphapanyetsano tse laelwang ke molao (tseo e seng tsa dikonteraka) kapa ditlhophiso tse jwalo ka tse latelang:

- (a) Ditlhophiso tsa dikonteraka di laolwa ke molao o tlwaelehileng ha ka ho le leng diphapanyetsano kapa ditlhophiso tseo e seng tsa dikonteraka tsa lekala la bohle di kenelwa ho latela melao e tobileng.
- (b) Ditho tsa tlhophiso ya konteraka di ikemiseditse, le hona ditho tsa diphapanyetsano kapa ditlhophiso tseo e seng tsa konteraka di atisa ho qobellwa ho etsa diphapanyetsano pakeng tsa tsona ho latela dipehelo tse boletsweng molaong kapa ho tshwanang.
- (c) Dipheko tsa ho se sebetse di a fapana. Tlhophisong ya konteraka, dipheko tsa ho se sebetse ho dumellanwa ka tsona pakeng tsa ditho tsa tumellano mme di ka kenyelletsa ho fedisa konteraka. Tlhophisong eo e seng ya konteraka, pheko ya ho se sebetse e atisa ho bontshwa ka molao o tobileng.

AG30. Diphapanyetsano tsa lekeno le se nang poello e totobetseng qalong di ananelwa le ho lekanngwa ka Maemo a GRAP a *Lekeno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso)*. Moo phapanyetsano e leng ya konteraka mme e kgema le thaloso ya letlotlo la tjehele, dintlhatheo tse Maemong ana le tsona di a sebediswa. Moo phapanyetsano e leng ya sebopeho se laelwang ke molao (seo e seng sa konteraka), setheo se sebedisa Maemo a GRAP a *Diamohelwang tse Laelwang ke Molao* bakeng sa Maemo ana.

AG31. Mehlala e latelang e hlalosa ditemana tsa AG29. le AG30.:

- (a) Setheo se ka kenela tumellano ya semmuso le boemedi ba matjhaba ba thuso ho fumana thuso ya tjehele bakeng sa le leng la mananeo a sona. Le hoja kananelo e qalang le tekanyo ya mantlha ya seamohelwang e sejetswa ho Maemo a GRAP a *Lekeno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso)*, e ntse e le letlotlo la tjehele ka ha seamohelwang se bakwa ke konteraka e tla lefuwa ka ho amohela kheshe. Ka lebaka leo tekanyo e latetseng, ho hulwa ka kananelo, tlaleho le ditaello tsa tshenolo ya Maemo ana le tsona di a sebetsa.
- (b) Setheo se tlalehang mmusong wa naha se bokelletsa lekgetho ho latela molao. Le hoja lekgetho le lefuwa pakeng tsa molefi wa lekgetho le setheo ka kheshe, matlotlo le ha e ka ba afe a latelang ekasitana le mekitlane ha se ditho tsa tjehele ka ha phapanyetsano e phethahatswa ho latela melao, e seng konteraka. Setheo se ananela letlotlo (e leng seamohelwang bakeng sa lekgetho le kolotwang mmuso) ha ketsahalo

e lefswang lekgetho e etsahala, mme e lekanya letlotlo ka boleng bo kgotsofatsang ho latela Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso). mme hamorao e arabella diamohelwang ka ho sebedisa Maemo a GRAP a Diamohelwang tse Laelwang ke Molao.

AG32. Setheo se sheba le ditaelo tsa tlhophiso tsa Maemo ana ha se hlophisa hore na phallo e kenang ya mehlodi e fumanweng e le karolo ya phapanyetsano ya lekeno e se nang poelo e totobetseng hantlente ke mokitlane kapa ke karolo ya masalla.

Motheo wa diphetho

Motheo ona wa diphetho o neha Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo mabaka a ho amohela kapa ho hana ditharollo tse itseng tse amang tshupatlotlo bakeng sa diamohelwang tse laelwang ke molao. Motheo ona wa diphetho o tsamaya le Maemo a GRAP a Diamohelwang tse Laelwang ke Molao.

Tse Tlileng pele le nalane

- BC1. Ha Lekgotla le theha Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete, le ile la nkela hloohong hore na tlhaloso e ananetsweng ya matjhaba ya sesebediswa sa tjhelete, se hlalosewang ka hore ke konteraka e bakang letlotlo la tjhelete la setheo se itseng le mokitlane wa tjhelete kapa monyetla wa ekwiti setheong se seng, se ne se tshwanelehile bakeng sa lekala la bohle. Lekgotla le ile la lemoha hore ho bua ka ditlhophiso tsa "konteraka" ho ne ho se ha meedi bakeng sa mefuta ya ditlhophiso tse tla bonwa e le disebediswa tsa tjhelete lekaleng la bohle. Haholoholo, Lekgotla le ne le kgathatsehile ka hore diamohelwang le dilefjwang tse bakwang ke molao kapa mekgwa e jwalo, e kang diamohelwang tsa lekgetho, di ke ke tsa akaretswa ke tlhaloso ya disebediswa tsa tjhelete.
- BC2. Nakong ya ditherisano tse qalang tsa porojeke ya disebediswa tsa tjhelete, Lekgotla le ile la sisinya hore ho lokiswe tlhaloso ya sesebediswa sa tjhelete hore se kenyeletse ditlhophiso tsa konteraka ekasitana le tse bakwang ke molao kapa mekgwa e jwalo. Dikarolo tsa Lekgotla ha di a ka tsa amohela phetoho ena e sisintsweng. Ka lebaka leo, Lekgotla le ile la dumela ho kenela porojeke e nngwe ho hlahloba tshwaro e tshwanelehileng ya tshupatlotlo ya diamohelwang le dilefjwang tse bakwang ke molao le mekgwa e jwalo.
- BC3. Kgato ya pele porojekeng ena e nngwe e ile ya ba ho phatlalatsa Tokomane ya Dipuisano ya 7 (Discussion Paper 7) ya Matlotlo le Mokitlane e Hlahang ho Ditlhophiso tseo e seng tsa Dikonteraka (Assets and Liabilities Arising from Non-contractual Arrangements) tse nang le Ditshobotsi tsa Ditho tsa Tjhelete. Mehopollo e ileng ya fumanwa ka ditshisinyo tsa Tokomane ya Dipuisano ya 7 e sebedisitse ho aha motheo wa kakaretso, ditlhaloso le tekanyo o sisinnwang ho Maemo ana. Dikarolo tsena, mmoho le dintlha tsa sehlooho tse hlahisitsweng ke baarabedi le diqeto tsa Lekgotla hodima tsona, di alwa ditemaneng tse latelang.

Boholo bo Akaretswang

- BC4. Ha ho ahwa Tokomane ya Dipuisano ya 7, Lekgotla le ile la ela hloko hore na kakaretso e lokela ho akaretsa diamohelwang le dilefjwang tse sa hlaheng ho dikonteraka. Ha le nka qeto, Lekgotla le ile la nahana ka hore na tataiso e ne e se e le teng, kapa e ne e le kae, bakeng sa diamohelwang le dilefjwang. Boholo ba tataiso e neng e kenyeleditse ho Maemo a GRAP bo hlalosewa ditemaneng tsa BC5. le BC6. ka tlase.
- BC5. Maemo a GRAP a Lekenola la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng le Lekenola la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso) a laela ditaelo tsa tekanyo e qalang ya diamohelwang ha di ba teng ho tswa ho diphapanyetsano tsa lekeno le nang le poello e totobetseng le e se nang yona. Ka ha Maemo ana e bua ka nako le tekanyo ya lekeno le tla ananelwa, ha e laele dintlhatheo bakeng sa tekanyo e tla latela. Moo ditlhophiso e leng tsa

konteraka, ditaelo tsa tekanyo e tla latela ho Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete di a sebediswa. Ha ho tataiso e tshwanang e nehwang bakeng sa diamohelwang tse sa tsweng ho dikonteraka. Ka lebaka leo, Lekgotla le nkile qeto ka hore tjhebo ya lona ya sehlooho e lokela ho ba tlhahlobo ya hore ditaelo tsa tshupatlotlo tse tshwanelehileng e tla ba dife bakeng sa diamohelwang tse jwalo, haholoholo kamora kananelo e qalang.

- BC6. Ka ho fapana, Maemo a GRAP tse pdi di teng bakeng sa dilefjwang: Maemo a GRAP a Diphumantsho, Mekitlane e sa Tiiswang le Matlotlo a sa Tiiswang a bontsha dintlhatheo tsa tshupatlotlo (kananelo, tekanyo e qalang le e latelang ekasitana le kgulo ya kananelo) bakeng sa dilefjwang tse tlang ka molao kapa mekgwa e jwalo. Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete e bontsha dintlhatheo tsa tshupatlotlo (kananelo, tekanyo e qalang le e latelang ekasitana le kgulo ya kananelo) bakeng sa dilefjwang tse tlang ka dikonteraka.
- BC7. Le hoja ho se na kgaello ya tataiso ya tshupatlotlo bakeng sa dilefjwang, Lekgotla le ile la ba le tjhebo ya hore ho ka ba le molemo ho nahana ka hore na tekatekano ya mahlakore e a hlokeha pakeng tsa mekgwa ya tshupatlotlo le metheo ya tekanyo e sebediswang ho diamohelwang le dilefjwang. Lekgotla le ile la nahana ka hore tekatekano ya mahlakore e ka ba bohlokwa le ho feta haeba ditho tse amehang ho diamohelwang le dilefjwang di le setheong se le seng sa moruo. Ka lebaka leo, Lekgotla le ile la dumela hore Tokomane ya Dipuisano e lokela ho kenyelletsa diamohelwang le dilefjwang ka bobedi.
- BC8. Ho Tokomane ya Dipuisano, Lekgotla le ile la sisinya tshebediso ya motlolo wa theko e fokoditsweng boleng ka nako bakeng sa diamohelwang tseo e seng tsa dikonteraka mme, kamoraa moo, theko e sisintsweng e fokoditsweng bakeng sa dilefjwang tseo e seng tsa konteraka moo nako ya tsona le bokalo di tiisitweng. Baarabedi ba Tokomane ya Dipuisano ba ile ba nyahlatsa tjhebo ena, mme bakeng sa yona ba ile ba sisinya hore theko e theilweng ho motheo wa tekanyo e lokela ho sebediswa bakeng sa diamohelwang tseo e seng tsa konteraka. Lekgotla le ile la dumellana le mehopolo ya baarabedi ya ho nyahlatsa mokgwa wa theko e fokoditsweng le ho amohela motheo wa tekanyo e theilweng ho theko mme la nka qeto ka hore Maemo a lokela ho ntshetswa pele ka motheo ona (sena ho qoqwa ka sona hateletsana ditimaneng tsa BC16. ho isa ho BC23. ka tlase). Ka ha mokgwa o sebediswang ho Maemo a GRAP a Diphumantsho, Mekitlane e sa Tiiswang le Matlotlo a sa Tiiswang o tshwana haholo le motlolo wa motheo wa theko wa diamohelwang, Lekgotla le ile le dumela hore kakaretso ya Maemo a tshwanetse feela diamohelwang tseo e seng tsa konteraka. Masalla a Motheo wa Diphetho a tobane feela le diqeto tsa Lekgotla ka diamohelwang tseo e seng tsa dikonteraka.

Ditlhaloso

Ho bontsha phapang pakeng tsa diamohelwang tsa konteraka le tse laelwang ke molao.

- BC9. Jwalo ka ha ho bontshitswe ho BC1. ka hodimo, disebediswa tsa tjhelete di hlaha ho ditlhophiso tsa konteraka. Ha ho na tlhaloso e tobileng ya "konteraka" e kenyeleditsweng ho Maemo a GRAP. Ha le aha Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete, Lekgotla le ile la hlalosa matshwao a bohlokwa a tlhophiso ya konteraka, e leng ka mokgwa ona:

- (a) Ditho tse kenelang tlhophiso di lokela ho ikemisetsa.

- (b) Tlhophiso e lokela ho tlisa ditokelo le ditlamo ho ditho tsena tsa tlhophiso.
 - (c) Mosebetsi le phekolo bakeng sa ho se phethahatse di ka qobellwa.
- BC10. Ha le hlahloba hore moedi o tlamehile e be o jwang pakeng tsa disebediswa tsa tjelele le Maemo ana, Lekgotla le ile la nahana ka hore na matshwao a konteraka a bontshitsweng ka hodimo a ka sebediswa tlhahlobong ya sebopeho sa tlhophiso kapa tje. Kahoo, Tokomane ya Dipuisano e sisintse hore ha se hlahloba hore na tlhophiso ke konteraka kapa tje, setheo se lokela ho nahana ka mooko ho na le sebopeho le ho hlahloba hore na matshwa a konteraka a bontshitswe, le hoja phapanyetsano e phethahaditswe ho latela melao e boletsweng.
- BC11. Baarabedi ba Tokomane ya Dipuisano ba ile ba nyahlatsa tjebo ena mme ba bontsha hore ho kgetha mooko ka hodima sebopeho ha ho kgone ho sebediswa ka lebaka la meralo ya molao e laolang dikonteraka le diphapanyetsano tse bang teng ka lebaka la melao. Haholoholo, ho ile ha supjwa hore haeba tlhophiso e ba teng ka lebaka la melao, ha e kgone ho ba e laelwang ke konteraka tlasa mabaka a latelang:
- (a) Dikonteraka di laolwa ke molao o tlwaelehleng, mme kahoo, haeba ho na le melao e tobileng, melao eo e na le matla a fetang a molao o tlwaelehleng.
 - (b) Ditho tse angwang ke ditlhophiso ke tse ikemiseditseng, ha ka ho le leng bakeng sa diphapanyetsano le ditlhophiso tse laolwang ke melao, di atisa ho ba diphapanyetsano tse tlamang, mohl. lekgetho, ditefiso, dikabelo le ditefo tse lefiswang ho latela melao.
- BC12. Baarabedi hape ba ne ba na le tjebo ya hore ho sebedisa matshwao a konteraka ka mehopolo ya papiso ho diphapanyetsano tse etswang ka lebaka la ditaello tse tobileng tsa molao, di ka ba boima ka mkgwa o totobetseng le ho ba tlasa taolo ya maikutlo a motho. Ho tshwantsha, motho a ka phethela ka hore o kgetha ho phela sebakeng se itseng mme kahoo tefo ya lekgetho la sebaka, ka mehopolo ya papiso, ke tlhophiso ya konteraka.
- BC13. Ho latela dikarabelo tseo, Lekgotla le ile la dumela hore ho lokela hore ho be le mekgahlelo e mmedi ya diamohelwang, le hore mekgahlelo ena e lokela ho fapanngwa ho latela moralo wa molao o e laolang, ke hore. ditlhophiso tsa konteraka tse laolwang ke molao o tlwaelehleng, le ditlhophiso tsa melao tse laolwang ke melao e tobileng, melawana, ditokomane tse phatlaladitsweng ho latela melao tse kang ditaello tsa matona, kabinete le diqeto tsa lekgotla, kapa mekgwa e meng e jwalo.

Kananelo ya diamohelwang tse laelwang ke Molao

- BC14. Diamohelwang tse laelwang ke molao di hlaha haholoholo ho tswa ho diphapanyetsano tsa lekeno tse nang le poello e totobetseng le tse se nang yona. Lekgotla le ile la qeta ka hore moo diamohelwang di hlahang ka lebaka la diphapanyetsano tsena, Maemo a GRAP a hlakileng a Lekeno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng le Lekeno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso) a lokela ho sebediswa bakeng sa kananelo ya diamohelwang tse laelwang ke molao.
- BC15. Lekgotla le ile la nahana ka hore ho ka ba le diamohelwang tse laelwang ke molao tse bang teng ka lebaka la diphapanyetsano tse ding. Mohlala wa phapanyetsano e jwalo e ka ba kananelo ya diamohelwang tse amang dikonteraka tsa kaho tseo ho

buuwig ka tsona Maemo a GRAP e ka thoko. Maamong ao, Lekgotla le ile la dumela, bakeng sa kananelo e qalang, setheo se lokela ho hlahloba hore na ekaba Maemo a mang a GRAP le ha e ka ba efe e a sebediswa ho kananelo e qalang ya diamohelwang, kapa, ka ho le leng, a sebedisa ditaelo tsa Moralo wa Tlhophiso le Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete.

Tekanyo ya diamohelwang tse laelwang ke molao

Ho fumana mokgwa o tshwanelehileng wa tekanyo

BC16. Tokomaneng ya Dipuisano, Lekgotla le ile la bontsha mekgwa e mmedi e ka sebedisehang bakeng sa tekanyo ya diamohelwang tse laelwang ke molao: theko e fokoditsweng boleng tlosa bofokodi (jwalo ka ha bo hlalositswe ho Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete kapa theko tlosa bofokodi. Se bolelwang ke mekgwa e sisintsweng ke se latelang:

(a) Tlasa mokgwa wa theko e fokoditsweng boleng, ditheo di tla laelwa ho ananela diamohelwang ka boleng bo kgotsofatsang (jwalo ka ha ho laelwa ke Maemo a GRAP a Lekenola Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng le Lekenola Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso). Boleng bo kgotsofatsang bo ne bo tla kenyelletsa bokalo ba phapanyetsano (mohl. bokalo bo lefiswa ho latela melao), empa bo ne bo tla kenyelletsa tlhahlobo ya boleng bo kgotsofatsang ba dintlha le ha e ka ba dife tse ding phapanyetsanong, ho kenyelletswe dintlha le ha e ka ba dife tsa thuso ya tjhelete ("kherediti") tlhophisong. Ho sebedisa mokgwa ona ho ile ha bolela hore ditheo di ne di tla hloka hore e be di fumane sekgahla sa tswala se kgemang le maraka bakeng sa sesebediswa se tshwanang, ka dipehelo tse tshwanang le ka matshwao a tshwanang a kotsi, kananelong e qalang le, haeba ho tshwanelehile, ho theola seamohelwang. Sekgahla sena se ne se tla sebediswa jwalo ka sekgahla sa tswala ha ho sebediswa mokgwa wa theko e fokoditsweng boleng.

(b) Tlasa mokgwa wa theko tlosa bofokodi, seamohelwang se tla ananelwa qalong ka boleng bo kgotsofatsang, ntle le hore boleng bo kgotsofatsang ba kananelo e qalang bo ne bo tla ba bokalo ba phapanyetsano mme bo sa tsotelle phello ya dintlha tsa thuso ya tjhelete le ha e ka ba efe. Kahoo, bokalo ba phapanyetsano bo tla sejetsewa ka motheo wa bokalo bo hlaloswang molaong kapa ho tshwanang.

BC17. Lekgotla le ile la bontsha ho Tokomane ya Dipuisano hore mokgwa wa lona wa thatohatsi e ne e le theko e fokoditsweng boleng tlosa bofokodi ka ha sebopeho sa diamohelwang tse laelwang ke molao se tshwana le sa diamohelwang tsa tjhelete ka ha ditho tsa kganyetsano di tsejwa mme dipehelo le maemo di boletswe. Ka hobane bongata ba ditheo bo sebedisa mokgwa wa theko e fokoditsweng boleng bakeng sa diamohelwang tsa konteraka, Lekgotla hape le ile la ba le tjhebo e reng ho ka ba bonojana bonneteng ho sebedisa ditaelo tsa tshupatlotlo tse tshwanang bakeng sa diamohelwang tse laelwang ke konteraka le tse laelwang ke molao, haholoholo bakeng sa ditheo tse nang le mefuta ka bobedi ya diamohelwang, mohl. bomasepala.

BC18. Nakong ya dipuisano, baarabedi ba ile ba bontsha hore, moo ba nang le diamohelwang tse laelwang ke konteraka le tse laelwang ke molao ka bobedi, ba se

ba arabella diamohelwang tseo tse sebedisang metheo ya tekanyo e fapaneng. Baarabedi ka kakaretso ba ile ba bontsha hore diamohelwang tse laelwang ke molao di arabellwa qalong ka theko, e lekanang le bokalo ba phapanyetsano, mme hamorao di hlahlojwa bakeng sa bofokodi.

- BC19. Baarabedi ba ile ba bona hore lebaka la ho sebedisa theko bakeng sa theko e fokoditsweng boleng ke ka lebaka la boima bo amanang le kananelo e qalang le tekanyo ya diamohelwang tse laelwang ke molao. Ka ha diamohelwang tse laelwang ke molao di atisa haholo ho ba tsa sebopeho sa ho se be le pelo e totobetseng, ho tshepjwa haholo tshebediso ya ditekanyo, ho bona ha phapanyetsano e ka tsejwa ekasitana le bokalo boo e lokelang ho lekanngwa ka bona. Moo ditekanyo di sebediswang ho lekanya diamohelwang tlasa theko e fokoditsweng boleng, neng kapa neng ha ditekanyo di shejwa botjha diamohelwang di tla hloka ho shejwa botjha ho bontsha e seng feela phetoho ya ditekanyo, empa le theolelo ya ditekanyo tseo tse shejuweng botjha. Hona ho bolela hore ditjhebobotjha le ha e ka ba dife tsa ditekanyo di tla baka phaello kapa tahlehelo ka ha ditekanyo tse ntjha di tla hloka ho theolelwa ka ho sebedisa sekgahla sa nnete sa tswala.
- BC20. Lekgotla le ile la dumelana le baarabedi hore ka moo ditekanyo di sebediswang ho ananela le ho lekanya mofuta e itseng ya diphapanyetsano tse se nang poello e totobetseng, haholoholo lekgetho le ditefiso, ho ka qetella ka ho rarana ho sa hlokeheng tlasa mokgwa wa theko e fokoditsweng boleng. Lekgotla hape le ile la hlokomela hore ho tlaleha phaello le ditahlehelo (kapa menyetla le ditahlehelo) ka ditjhebobotjha le ha e ka ba dife tsa ditekanyo tsa lekgetho le ditefiso diamohelwang ho ka etsahala di sa nehe basebedisi lesedi le tshwanelehileng haholo tlasa mabaka a boikarabelo le ho nka diqeto.
- BC21. Baarabedi hape ba ile ba hlokomela hore mokgwa wa theko e fokoditsweng boleng, bonyane ka kananelo e qalang le tekanyo e qalang, o theilwe ho ntlha ya hore diphapanyetsano tse tshwanang di teng marakeng. Ba ile ba bontsha hore, ka lebaka la sebopeho tsa diphapanyetsano, ha ho na maraka bakeng sa diphapanyetsano tsa mofuta oo. Mohlala, ha ho na maraka o tshwanang wa lekgetho, ditefiso, dikabelo le ditefo tse lefisiwang ho laola mesebetsi e itseng. Tlhokeho ya maraka e etsa hore ho fumana sekgahla sa tswala se kgemang le maraka ho be boima le ho se be tlasa taolo. Maemong a mangata, setheo se jarang boikarabelo bakeng sa tefiso le ho bokelletsa lekeno leo ha se na boikgethelo ba hore se ka hwebisana le mang, kapa dipehelo le maemo a phapanyetsano, ka ha tsena di boletswa molaong kapa se tshwanang.
- BC22. Ba bang ba baarabedi ba ile ba ba kgahlanong le mohopolo wa hore ho na le dintlha tsa "thuso ya tjhelete" diphapanyetsanong tse kang lekgetho, ditefiso le dikabelo. Bakeng sa lekgetho le ditefiso, ba ile ba bontsha ho ba kgahlanong le hore nako e dumelletsweng ho lefella dikoloto le ha e eka ba dife tse salletseng morao e lokela ho bonwa e le mokgwa wa taolo e seng ho nehelana ka kherediti e nngwe. Sena se bohlokwa ka ho fetitisa hobane nakong e dumelletsweng ho lefella diphapanyetsano tsena, ditho di ka dumellwa ho ipiletsa ka bokalo bo lokelang ho lefjwa kapa ho kenya tsekisano. Baarabedi hape ba ile ba hlokomela hore, bakeng sa diphapanyetsano tse itseng, ho ka etsahala ho sa be le nako ya ho lefa, mohlala, dikabelo tse lefjwang ka motheo wa ho fumaneha ha tjhelete mmusong wa naha kapa porofentshe.

- BC23. Lekgotla le ile la bontsha ho utlwana le ditjhebo tsa baarabedi tsa hore ho sebedisa motheo wa tekanyo o shebang hore sekgahla sa dintlha le ha e ka ba dife tsa thuso ya tjhelete le ho nka hore sekgahla sa maraka se ka fumanwa bakeng sa dintlha tsa thuso ya tjhelete diphapanyetsanong tseo, ha ho a tshwaneleha hobane dintlha tse hlahisitsweng ho ka etsahala di sa tshwaneleha bakeng sa basebedisi ha ba hlahloba boikarabelo kapa ba nka diqeto. Lekgotla le ile la dumela hore ho sebedisa mokgwa wa motheo wa theko ho ka nehelana ka lesedi le tshwanelehileng le eketsehileng ka diamohelwang tse laelwang ke molao ka lebaka la setheo, ho kgona ho di bokella, le sekgahla sa diamohelwang tse jwalo mosebetsing wa setheo wa tjhelete, ka tsebahatso e tshwanelehileng.

Ho sebedisa mokgwa wa tekanyo o theilweng ho theko

- BC24. Lekgotla le ile la nahana ka hore ho sebedisa mokgwa wa tekanyo e theilweng ho theko ho bolela hore phapanyetsano e lokela ho lekanngwa qalong ka theko. Lekgotla le ile la dumela hore "theko" bakeng sa ditlhophiso tse laelwang ke molao e tla bontsha ditaello tsa molao kapa se tshwanang mme e ke ke ya tsotella sekgahla sa theolelo kapa boleng ba nako tjheleteng. Lekgotla le ile la dumela hore theko, e bitswang "bokalo ba phapanyetsano" e lokela ho dula e sa fetohle ho fihlela kananelo ya yona e hulwa ka ho phethahala kapa ka karolo feela.
- BC25. Le ha ho le jwalo, lekgotla le ile la qeta ka hore bokalo ba phapanyetsano bo ka hloka ho lokiswa kamora kananelo e qalang ho nehelana ka lesedi ho basebedisi ba dipehelo tsa tjhelete. Haholoholo, Lekgotla le ile la qeta ka hore ditokiso di ka hlokeha bakeng sa ho bontsha (a) tswala le ha e ka ba efe kapa diphetoho tse ding tsa hore setheo se laelwa kapa se dumellwa ho lefisa le (b) bokalo le ha e ka ba bofe bo (bo ka bang) bo sa kgone ho bokellwa ka ho hlahloba hore na diamohelwang di na le bofokodi.
- BC26. Lekgotla le ile la hlokomela hore, moo diamohelwang di bileng teng ho tswa ho diphapanyetsano, ho na le ditaello tse amang tekanyo e qalang ya diphapanyetsano tsena. Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng le Lekenno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso) a laela tshebediso ya boleng bo kgotsofatsang bakeng sa tekanyo e qalang.
- BC27. Ha le sheba hore na "boleng bo kgotsofatang" Maamong ana bo a tshwana le "bokalo ba phapanyetsano" Maamong ana, Lekgotla le ile la hlahloba tataiso Maamong a mang a GRAP. Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete a bontsha hore boleng bo kgotsofatsang ba sesebediswa sa tjhelete ba kananelo e qalang bo atisa ho tshwana le theko ya phapanyetsano, ntle le ha karolo ya tshepiso e fuweng e le ya ntho e nngwe eo e seng sesebediswa sa tjhelete. Bakeng sa diamohelwang tse laelwang ke molao, tshepiso e nehwa feela ho putsa bakeng sa ditefo tse setseng ho latela dipehelo tsa molao kapa mekgwa e meng. Ha ho dintlha tse ding tse teng hobane diphapanyetsano ha di kgone ho bapiswa le diamohelwang tse ding tsa maraka. Ka lebaka leo, ha ho dintlha tsa tswala ya thuso ya tjhelete kapa tse kgemang le maraka tse fumanehang. Ka lebaka leo, lekgotla le ile la qeta ka hore "boleng bo kgotsofatsang" ba diamohelwang tse laelwang ke molao tse fumanweng ka ho sebedisa Maemo a GRAP a buang ka lekenno bo a tshwana le bokalo ba phapanyetsano e lebelletsweng ho Maemo ana.

Tswala e lefiswang ho diamohelwang tse laelwang ke molao.

- BC28. Baarabedi ba Tokomane e Kopang Maikutlo (Exposure Draft) ba ile ba hlahisa dipotso ka sebopeho sa tswala e lefiswang ya diamohelwang tse laelwang ke molao, haholoholo, hore na tswala ke ya sebopeho se nang le poello e totobetseng kapa se se nang yona. Lekgotla le ile la nahana ka mehopolo e mmedi:
- (a) Ka ha tswala e lefiswa ka lebaka la tefo e diehisitsweng, tswala e ka bonwa jwalo ka moputso bakeng sa tshebediso ya tjhelete mme kahoo ke sebopeho sa ho ba le poello e totobetseng.
 - (b) Sebopeho sa tswala le ha e ka ba efe e lefiswang ho sebopeho sa phapanyetsano ya motheo, ke hore. haeba phapanyetsano e le ya sebopeho se se nang poello e totobetseng, tswala le ha e ka ba efe e lefiswang le yona ke ya sebopeho se hloakang poello e totobetseng. Ka mokgwa oo, haeba phapanyetsano e le ya sebopeho se nang le poello e totobetseng, tswala le ha e ka ba efe e lefiswang le yona ke ya sebopeho sa ho ba le poello e totobetseng.
- BC29. Lekgotla le ile la hlokomela, le hoja mehopolo ka bobedi e utlwahala, hore le ne le rata tjhebo ya hore sebopeho sa phapanyetsano ya motheo se lokela ho sebediswa ho fumana sebopeho sa tswala le ha e ka ba efe e lefiswang diphapanyetsanong tseo. Haholoholo, Lekgotla le ile la hlokomela hore ho ka bonahala ho sa tshwaneleha, le teng ho sa sebetsehe, ho hlophisa tswala ka mokgwa o fapaneng pakeng tsa diphapanyetsano le diphapanyetsano tsa motheo. Ho latela sephetho sa lona, Lekgotla le ile la dumela ho lokisa Lekenno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng le Lekenno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso) ka bobedi ho totobatsa hore tswala e lefiswang ke setheo e ka ba ya sebopeho se nang le poello e totobetseng kapa se se nang poello e totobetseng.

Ho hlahloba hore na diamohelwang tse laelwang ke molao di na le bofokodi kapa tjhe.

- BC30. Hore le tle le kgone ho nehela basebedisi lesedi ka ho kgona ho bokella tjhelete e kolotwang setheo, Lekgotla le ile la dumela hore ho a hlokeha ho hlahloba hore na diamohelwang tse laelwang ke molao di na le bofokodi ka letsatsi le leng le le leng la tlaleho.
- BC31. Lekgotla le ile la dumela hore tlhahlobo ya qalong e lokela ho phethahatswa ho fumana haeba ho na le se bontshang hore seamohelwang se laelwang ke molao se ka ba le bofokodi. Ka lebaka la mothamo wa diamohelwang, Lekgotla le ile la dumela hore tlhahlobo ena e lokela ho etswa pele bakeng sa diamohelwang tse kgolo tse laelwang ke molao ka bonngwe mme, ho feta moo ka ho etsa dihlopha tsa diamohelwang tse laelwang ke molao tse nyane ka bonngwe tse bontshang matshwao a jwalo. Diamohelwang le ha e ka ba dife tsa sehlooho ka bonngwe tse sa nkweng di na le bofokodi ka botsona, di lokela ho etswa dihlopha le diamohelwang tse ding le hore di hlahlojwe ho bona bofokodi bo ka bang teng. Ha ho shejwa phapano ya mefuta e teng ya diamohelwang tse se nang poello e totobetseng, Lekgotla le ile la dumela hore ha ho sebetse ho hlahlosa ditshobotsi tsena tse boletsweng. Le ha ho le jwalo, le ile la dumela hore matshwao a lokela ho bontsha lesedi ka ho kgona ho bokellwa ha bokalo, bo ka kenyelletsang ka moo pokelletso e ka phethahatswang le kgonahalo ya ho qala mesebetsi ya phethahatso.

- BC32. Lekgotla le ile la nahana ka hore mokgwa o tshwanelehileng ka ho fetisisa e ka ba ofe wa ho lekanya ditahlehelo tsa bofokodi tsa diamohelwang tse laelwang ke molao. Lekgotla le ile la dumela hore, ka hobane diamohelwang di tla phethela ka hore tjhelete kapa letlotlo le leng la tjhelete le fumanwe ke setheo, ditahlehelo tsa bofokodi di lokela ho sejetswa ka ho bapisa bokalo ba nnete ba diamohelwang le phallo ya tjhelete e lekantsweng ya kamoso. Ha le hlophisa mokgwa wa bofokodi bakeng sa diamohelwang tse laelwang ke molao, Lekgotla le ile la qeta ka hore mokgwa o sebediswang o lokela ho tshwana le mokgwa wa boleng-tshebedisong o ho Maemo a GRAP a Bofokodi ba Matlotlo ao e Seng a Hlahisang Tjhelete (Impairment of Non Cash-generating Assets).
- BC33. Phallo ya tjhelete e lekantsweng e tla thehwa ho bokalo boo botsamaisi bo lebelletseng ho bo fumana ho latela dintlha le maemo ka letsatsi la tlaleho. Le hoja diamohelwang tse laelwang ke molao ka kakaretso di le tsa sebopeho sa nakwana mme phello ya theolelo e ka ba e seng bohlokwa, lekgotla le ile la dumela, ka tekatekano, hore ditheo di lokela ho theola phallo ya tjhelete e lekantsweng ya kamoso maamong ao ho ona sena se leng bohlokwa. Diphetoho le ha e ka ba dife tsa nako le bokalo bo lebelletsweng ba phallo ya tjhelete di lokela ho arabellwa e le tjhebobotjha ya tahlehelo ya bofokodi e ananetsweng nakong e fetileng le e ka bang le sephetho sa phetoho e nekethifi kapa e posethifi. Moo theolelo e sebediswang, Lekgotla le ile la dumela hore tharollo ya karolo e jwalo e lokela ho ntlafatsa tahlehelo ya bofokodi e ananelwang e seng bokalo ba mantlha ba phapanyetsano.

Kgulo ya kananelo ya diamohelwang tse laelwang ke molao

- BC34. Ha Lekgotla le nahana ka hore ditaello tse tshwanelehileng tsa kgulo ya kananelo e tla ba dife bakeng sa diamohelwang tse laelwang ke molao, le ile la nahana ka sebopeho tsa diphapanyetsano tsa motheo le ka moo di tla lefjwa ka teng.
- Ka ha diamohelwang tse laelwang ke molao di laela hore di tla lefjwa ka tjhelete kapa letlotlo le leng la tjhelete, bokalo le ha e ka ba bofe bo fetisitsweng tharollong bo tla baka hore seamohelwang se ananelwe.
 - Setheo se ka tela tokelo ya sona ya ho amohela phallo ya tjhelete ya nako e tlang, mohlala, ka ho nka qeto e boletsweng ya leano e kang lenaneo la tshwarelo ya lekgetho.
 - Le hoja ho nkwa ho etsahala ka sewelo, ditheo di ka kenela ho sebedisa diamohelwang tsa sona jwalo ka tiiso kapa ho rekisa lenane la balefi.
- BC35. Ho latela mekgwa eo ka yona ho lefjwang ditokelo le ditlamo tse amanang le diamohelwang tse laelwang ke molao, Lekgotla le ile la qeta ka hore ditaello tsa ho hula kananelo ya Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete di tshwanelehile. Ka lebaka leo, ditaello tsa ho hula kananelo Maamong ana di ntsheditswe pele ka ho sebedisa Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete.

Tlaleho le tsebahatso

- BC36. Ha le hlophisa ditaello tsa tlaleho le tsebahatso tsa Maemo, Lekgotla le ile la nahana ka seo basebedisi ba lesedi la dipehelo tsa tjhelete ba neng ba tla fumana se tshwanelehile bakeng sa boikarabelo le ho nka diqeto. Lekgotla le ile la qeta ka hore lesedi le latelang le tla ba bohlokwa ho basebedisi:

- (a) Diamohelwang tsohle tse laelwang ke molao di bontshwa ka ho tshwaneleha pehelong ya boemo ba tjhelete le ditlhaloso tse hoketsweng.
- (b) Lekenno le ha e ka ba lefe (tswala) le ditshenyehelo (ditahlehelo kapa dikgutlisetso tsa bofokodi) di bontshwa pehelong ya boemo ba tjhelete kapa ditlhalosong tse hoketsweng.
- (c) Lesedi le kgotsofatsang le a nehwa ditlhalosong tsa dipehelo tsa tjhelete ka:
- Sebopeho le mofuta wa diamohelwang tse laelwang ke molao. Lesedi lena le nehwa ka ditsebahatso tse ho Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng le Lekenno la Diphapanyetsano tse se nang Poello e Totobetseng (Lekgetho le Diphetiso) tse laelang lesedi ka mofuta ya lekenno. Maemo a GRAP a Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete a laela hore diamohelwang tsa diphapanyetsano tse nang le poello e totobetseng le tse se nang poello e totobetseng di lokela ho arohanngwa.
 - Lesedi ka ho kgona ho bokellwa ha bokalo ba nnete le bontshitsweng dipehelong tsa boemo ba tjhelete.
 - Phapang pakengs tsa diamohelwang tseo e leng matlotlo a tjhelete le tseo e leng diamohelwang tse laelwang ke molao.
 - Motheo o sebediswang wa tshupatlotlo bakeng sa diamohelwang tse laelwang ke molao, haholoholo ditlhophiso mabapi le maemo a ha tswala e lefiswa, ka motheo ofe, le ka sekgahla sefe. Pholisi e lokela hape ho hlalosa lesedi ka mokgwa wa bofokodi o sebedisitsweng. Haholoholo ka moo diamohelwang di entsweng dihlopha le - haeba di theoletswe - ka moo sekgahla se fihlelletswe.